

Τεχνολογικό
Πανεπιστήμιο
Κύπρου

Τμήμα Πολυμέσων και
Γραφικών Τεχνών

Πτυχιακή εργασία

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΑΣ ΜΕ ΠΟΛΥΤΟΝΙΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΡΑΦΗΣ. ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ.**

Δανάη Αθανασίου

Λεμεσός, Απρίλης 2020

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Πτυχιακή εργασία

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΑΣ ΜΕ ΠΟΛΥΤΟΝΙΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΡΑΦΗΣ. ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ.

της

Δανάης Αθανασίου

Επιβλέπων Καθηγητής

Άγγελος Παναγίδης

Λεμεσός, Απρίλης 2020

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Δανάη Αθανασίου, 2020

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Πολυμέσων και Γραφικών Τεχνών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα σύμβουλο και καθηγητή μου, Άγγελο Παναγίδη, για την ακαδημαϊκή καθοδήγηση και βοήθεια που μου πρόσφερε καθ' όλη τη διάρκεια της πορείας της πτυχιακής μου διατριβής. Επίσης, ευχαριστώ θερμά τους φοιτητές από το τμήμα πολυμέσων και γραφικών τεχνών για την συμμετοχή τους στις αξιολογήσεις αλλά και τις στοχευόμενες συμβουλές για την συνεχή βελτίωση ως προς την τελική σχεδιαστική λύση. Τέλος θα ήθελα να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλο το ακαδημαϊκό εκπαιδευτικό για την καθοδήγηση και τις γνώσεις που μου πρόσφεραν αυτά τα τέσσερα χρόνια.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην σύγχρονη εποχή, που η ψηφιακή τεχνολογία έχει ενταχθεί στις ζωές μας, είναι γεγονός ότι ο σχεδιασμός γραμματοσειράς έχει γίνει μια παγκοσμιοποιημένη βιομηχανία που διανέμεται μέσω διαδικτυακών πλατφόρμων με μεγάλη ταχύτητα και ευκολία. Υπάρχουν πάρα πολλές γραμματοσειρές όμως οι πλείστες δεν υποστηρίζουν ή δεν είναι ευαίσθητες στις ανάγκες των χρηστών ελληνικής γραφής σε πολυτονικό σύστημα. Με αφορμή το πιο πάνω γεγονός θεωρήθηκε σημαντικό, αρχικά να διερευνηθεί το θέμα από γραφιστική οπτική γωνιά, καθώς τα διακριτικά σημεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ως ενδιαφέροντα τυπογραφικά στοιχεία. Στόχος της μελέτης αυτής είναι ο σχεδιασμός γραμματοσειράς με πολυτονικό σύστημα και η καμπάνια για την προώθησή της. Στη πρώτη φάση του έργου πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση του θέματος. Μελετήθηκαν επιστημονικά άρθρα και βιβλία που σχετίζονταν με την ιστορία της τυπογραφίας, το σχεδιασμό γραμματοσειράς, τα διακριτικά σύμβολα, το πολυτονικό σύστημα γραφής και το τι χρειάζεται να περιλαμβάνει μια καμπάνια για να είναι επιτυχημένη. Στη συνέχεια, στο πρακτικό κομμάτι, ακολούθησε πειραματισμός στο σχεδιασμό της γραμματοσειράς και αξιολογήσεις με όργανο μέτρησης το ερωτηματολόγιο και τις συνεντεύξεις. Τέλος, αφού ερμηνεύτηκαν συνολικά τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων, παρουσιάζεται η τελική σχεδιαστική λύση γραμματοσειράς με πολυτονικό σύστημα γραφής και η καμπάνια προώθησής της.

Λέξεις κλειδιά:

Σχεδιασμός γραμματοσειράς, τυπογραφία, πολυτονικό σύστημα, διακριτικά, καμπάνια

ABSTRACT

Nowadays where technological achievements became part of our daily life, it is a fact that type design has evolve into a globalized industry, fueled with new distributed methods through online platforms which made this easier as never before. There are many fonts but most of them are not sensitive to local users' needs, more specifically for those using the greek diacritics of the polytonic system. Due to the above occasion, a research as a first step from the graphic designers' perspective, deemed as necessity with a bundle of diacritics which can be successfully be used as typographic elements. Main goal of this research is the font design of Greek polytonic to fulfil the above gap accompanied with its promotion campaign. At the first Section of the project the reader can find an extended literature review of the above subject. The Project was build-up on scientific articles and books about the history of typography, font design, diacritics, the greek polytonic system and also what is needed for a campaign to be successful. Continuing with the experimenting stage of the font design which includes the actual design, questionnaires, interviews and feedback review. After the results of the data analysis there was a conclusion with the final font design and campaign proposal.

Keywords:

Font design, typography, polytonic system, diacritics, campaign

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	v
ABSTRACT.....	vi
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	vii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	ix
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	xii
ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ	xiii
1 Εισαγωγή	14
1.1 Περιγραφή μελέτης	14
1.2 Βασικοί ορισμοί	14
1.3 Ερευνητικό ερώτημα.....	15
2 Βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	16
2.1 Η ιστορία της τυπογραφίας.....	16
2.1.1 Αόρατοι οδηγοί για το σχεδιασμό γραμματοσειράς.....	17
2.2 Μινιμαλισμός στην τυπογραφία	19
2.3 Σχεδιασμός γραμματοσειράς.....	20
2.4 Σχεδιασμός διακριτικών	21
2.5 Ελληνικό Πολυτονικό	22
2.6 Επιτυχημένη Καμπάνια.....	23
3 Ερευνητικοί στόχοι	24
4 Μεθοδολογία Έρευνας.....	25
5 Πρώτος Κύκλος	26
5.1 Εφαρμογές σχεδιασμού γραμματοσειράς	26
5.2 Ελληνικές γραμματοσειρές με πολυτονικό σύστημα.....	28
5.3 Παραδείγματα προώθησης γραμματοσειράς	30

6	Δεύτερος Κύκλος.....	34
6.1	Προσχέδια σχεδιασμού γραμματοσειράς.....	34
6.2	Σχεδιασμός Αρχικών ιδεών.....	35
6.3	Αξιολόγηση Δεύτερου Κύκλου.....	39
6.3.1	Σχόλια συνεντεύξεων.....	39
7	Τρίτος Κύκλος	41
7.1	Επανασχεδιασμός Γραμματοσειράς.....	42
7.2	Αξιολόγηση Τρίτου Κύκλου	45
7.2.1	Σχόλια συνεντεύξεων επανασχεδιασμού.....	45
7.2.2	Ανάλυση ερωτηματολογίου.....	46
7.3	Συμπεράσματα	51
8	Τέταρτος Κύκλος.....	54
8.1	Βελτιώσεις.....	54
8.2	Τελική σχεδιαστική λύση.....	54
8.3	Σχεδιασμός προωθητικής καμπάνιας	59
9	Επίλογος - Συμπαραστατική Διαπίστωση του έργου	64
10	Μελλοντικοί Στόχοι.....	65
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	66
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	68
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....	74

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Εικόνες από το βιβλίο “The fundamentals of typography”.....	17
Διάγραμμα 2: Αόρατοι οδηγοί & ακρεμόνες.....	18
Διάγραμμα 3: Εικόνες από το βιβλίο “THE INSECTS PROJECT: Problems of Diacritic Design for Central European Languages”	22
Διάγραμμα 4: Στιγμιότυπο από την εφαρμογή Glyphs για τον σχεδιασμό τυπογραφικών στοιχείων.....	26
Διάγραμμα 5: Στιγμιότυπο από την εφαρμογή Glyphs, λεπτομέρειες σχεδιασμού στις καμπύλες του κάθε τυπογραφικού στοιχείου	27
Διάγραμμα 6: Στιγμιότυπο από την εφαρμογή Glyphs, λεπτομέρειες σχεδιασμού διακριτικών σημείων.....	27
Διάγραμμα 7: Στιγμιότυπο από την εφαρμογή FontLab7.	28
Διάγραμμα 8: Ψηφιοποίηση της GFS Gazis από τον Γιώργο Δ. Ματθιόπουλο.....	28
Διάγραμμα 9: Ψηφιοποίηση της GFS Orpheus Classic από τον Γιώργο Τριανταφυλλάκο βάση δειγμάτων της εταιρίας Linotype.	29
Διάγραμμα 10: Η επιμέλεια της ψηφιακής έκδοσης της GFS NeoHellenic έγινε από τον Τάκη Κατσουλίδη, για την ΕΕΤΣ.....	29
Διάγραμμα 11: Στιγμιότυπο από Behance, εφαρμογές γραμματοσειράς για την προώθηση της	31
Διάγραμμα 12: Στιγμιότυπο από Behance, γραμματοσειρά Bigilla.	32
Διάγραμμα 13: Αφίσα που φιλοξενήθηκε από το Μουσείο Τυπογραφίας το 2018 στα Χανιά.	33
Διάγραμμα 14: Πρώτες δοκιμές στο χέρι.	34
Διάγραμμα 15: Πρώτη δοκιμή ψηφιοποίησης γραμματοσειράς.	35
Διάγραμμα 16: «Αόρατοι» κανόνες της γραμματοσειράς.	35
Διάγραμμα 17: Αρχικός σχεδιασμός γραμματοσειράς.	36

Διάγραμμα 18: Αρχικός σχεδιασμός τονισμών.	37
Διάγραμμα 19: Ψηφιοποίησης γραμματοσειράς.	37
Διάγραμμα 20: Συνδυασμός τονισμών στη γραμματοσειρά.	38
Διάγραμμα 21: Ύψος ανιουσών και κατιούσων κοντυλιών σε άλλες γραμματοσειρές.	41
Διάγραμμα 22: «Αόρατοι» κανόνες της γραμματοσειράς. (μετά από τις αρχικές αξιολογήσεις.).....	42
Διάγραμμα 23: Επανασχεδιασμός γραμματοσειράς.	42
Διάγραμμα 24: Σύγκριση ανιουσών και κατιουσών κοντυλιών σε σχέση με τον προηγούμενο σχεδιασμό γραμματοσειράς.....	43
Διάγραμμα 25: Επανασχεδιασμός τονισμών.	43
Διάγραμμα 26: Συνδυασμός τονισμών στη επανασχεδιασμένη γραμματοσειρά.	44
Διάγραμμα 27: Επανασχεδιασμός γραμματοσειράς με τονισμούς.....	44
Διάγραμμα 28: Κείμενο σε πολυτονικό σύστημα γραφής.....	45
Διάγραμμα 29: Η χρησιμότητα των αόρατων οδηγών ως προς την κατανόηση της δομής της γραμματοσειράς.....	46
Διάγραμμα 30: Αντιπροσωπευτικότητα περιγραφής της γραμματοσειράς.	47
Διάγραμμα 31: Άλλες εισηγήσεις περιγραφής της γραμματοσειράς.....	47
Διάγραμμα 32: Αισθητική προσέγγιση γραμματοσειράς.	48
Διάγραμμα 33: Ευαναγνωσιμότητα γραμματοσειράς.	48
Διάγραμμα 34: Περιθώρια βελτιώσεις γραμμάτων.	49
Διάγραμμα 35: Σχόλια βελτιώσεις γραμμάτων.	49
Διάγραμμα 36: Αναγνώριση τονισμών.....	50
Διάγραμμα 37: Κατηγορίες εφαρμογών με τη γραμματοσειρά.....	50
Διάγραμμα 38: Γενικά σχόλια ερωτηθέντων για την γραμματοσειρά.....	51
Διάγραμμα 39: Τελικός σχεδιασμός γραμματοσειράς.....	55
Διάγραμμα 40: Βιβλιαράκι για τον τελικό σχεδιασμό γραμματοσειράς.	58

Διάγραμμα 41: Στιγμιότυπα από βίντεο κινούμενων γραφικών.....	60
Διάγραμμα 42: Στιγμιότυπα από Behance, αλφάβητο γραμματοσειράς.....	61
Διάγραμμα 43: Στιγμιότυπα από Behance, mock-ups.....	62
Διάγραμμα 44: Στιγμιότυπα από Behance (εφαρμογές με τη γραμματοσειρά σε οπτική ταυτότητα εταιρείας, αισθητικής ιατρικής).	63

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΕΤΣ: Εταιρεία Ελληνικών Τυπογραφικών Στοιχείων

ΚΛΠ: Και λοιπά

Π.Χ.: Παραδείγματος χάριν

ΑΠΟΛΟΣΗ ΟΡΩΝ

Adobe After Effects:	Εφαρμογή για σχεδιασμό ψηφιακών εφέ και κινούμενα γραφικά
Adobe Illustrator:	Εφαρμογή για σχεδιασμό διανυσματικών γραφικών
Adobe Photoshop:	Εφαρμογή για σχεδιασμό ράστερ γραφικών
Behance:	Πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης
Design:	Σχεδιασμός
FontLab7	Εφαρμογή για επεξεργασία και εξαγωγή γραμματοσειρών
Diacritics:	Διακριτικά σημεία
Glyph:	Γλύφος - μορφή ενός γράμματος ή συμβόλου
Issuu:	Πλατφόρμα ψηφιακών εκδόσεων
Marketing:	Μέσο επικοινωνίας μεταξύ των εταιριών και του καταναλωτή
Mock-ups:	Μακέτες
Open Type:	Μορφή για γραμματοσειρές υπολογιστή
Serif / Sans Serif:	Ακρεμόνες / Χωρίς ακρεμόνες
Typographic Elements:	Τυπογραφικά στοιχεία
White space:	Λευκό περιθώριο

1 Εισαγωγή

1.1 Περιγραφή μελέτης

Η μελέτη για το πολυτονικό σύστημα γραφής συνήθως εμπίπτει στο πεδίο ενδιαφέροντος των γλωσσολόγων ή των παλαιολόγων ενώ πολλές είναι οι προσεγγίσεις για επαναφορά της πολυτονικής γραφής σε πλαίσια πολιτικού περιεχομένου · συχνά όμως παραβλέπεται η τυπογραφική άποψη και ο σχεδιασμός τους. Ο στόχος αυτής της πτυχιακής εργασίας είναι να διερευνήσει το θέμα από γραφιστική οπτική γωνιά, καθώς τα διακριτικά σημεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ως ενδιαφέροντα τυπογραφικά στοιχεία (typographic elements) σε ένα λογότυπο ή μια σύνθεση γενικότερα. Είναι γεγονός ότι οι γλώσσες που η γραφή τους περιέχει διακριτικά σημεία, δεν έχουν ποικιλία στην επιλογή της γραμματοσειράς καθώς στις πλείστες είναι ανύπαρκτα ή ασαφή (PALO BÁLIK et al., 2016). Όσο για τα ελληνικά δεν υπάρχουν πολλές γραμματοσειρές που να υποστηρίζουν ή να είναι ευαίσθητες στις ανάγκες των χρηστών ελληνικής γραφής σε πολυτονικό σύστημα · ενώ οι περισσότερες που υπάρχουν συνήθως εξυπηρετούν σκοπούς κυρίως για κείμενα σε βιβλία παλαιολόγων ή θρησκευτικού περιεχομένου κλπ.

1.2 Βασικοί ορισμοί

Για καλύτερη ανάλυση της έννοια του θέματος έγινε προσδιορισμός προς τους βασικούς ορισμούς που αφορούν την γραμματοσειρά, το πολυτονικό σύστημα γραφής, τα διακριτικά σημεία και την καμπάνια για να υπάρχει μια πιο ξεκάθαρη πορεία. Αρχικά, καμπάνια ονομάζεται μια συστηματική, ολοκληρωμένη και προγραμματισμένη πορεία δράσης, για την επίτευξη καθορισμένων στόχων (Collins, 2012). Ενώ ο όρος “diacritics” χρησιμοποιείται για την περιγραφή των διακριτικών σημείων. Διακριτικά είναι σήματα που προστίθενται στα glyphs και αλλάζουν το νόημα ή την προφορά στις λέξεις που εμφανίζονται. Αυτά τα σημεία εμφανίζονται πάνω, κάτω, μέσα, ή οπουδήποτε γύρω από το γράμμα.. (Gaultney, 2002) . Στο πολυτονικό σύστημα γραφής χρησιμοποιούνται τριών ειδών τόνοι (οξεία, βαρεία, περισπωμένη) και δυο ειδών πνευμάτων (ψιλή, δασεία). Τέλος, γραμματοσειρά θεωρείται ένα σύνολο στοιχείων και γλύφων σχεδιασμένων με γνώμονα τη μεταξύ τους αρμονία και ομοιομορφία. Στη παραδοσιακή τυπογραφία με τα μεταλλικά στοιχεία σήμαινε ένα αλφάβητο με όλα τα συμπληρωματικά σύμβολα του. (Bringhurst, 2015)

1.3 Ερευνητικό ερώτημα

Συμπερασματικά το ερευνητικό ερώτημα εστιάζει στο πως μπορεί να πραγματοποιηθεί ο σχεδιασμός γραμματοσειράς πολυτονικού συστήματος γραφής και ακολούθως η καμπάνια για την προώθησή της. Μέσω της έρευνας αυτής θα μελετηθούν και θα απαντηθούν ερωτήματα όπως: γιατί πολυτονική γραφή; Πως εφαρμόζονται τα διακριτικά σημεία βάση αναγκών της δομής του κάθε γράμματος; Πως σχεδιάζουμε μια γραμματοσειρά; Αλλά και οπτική έρευνα σε καμπάνιες προώθησης γραμματοσειρών.

2 Βιβλιογραφική ανασκόπηση

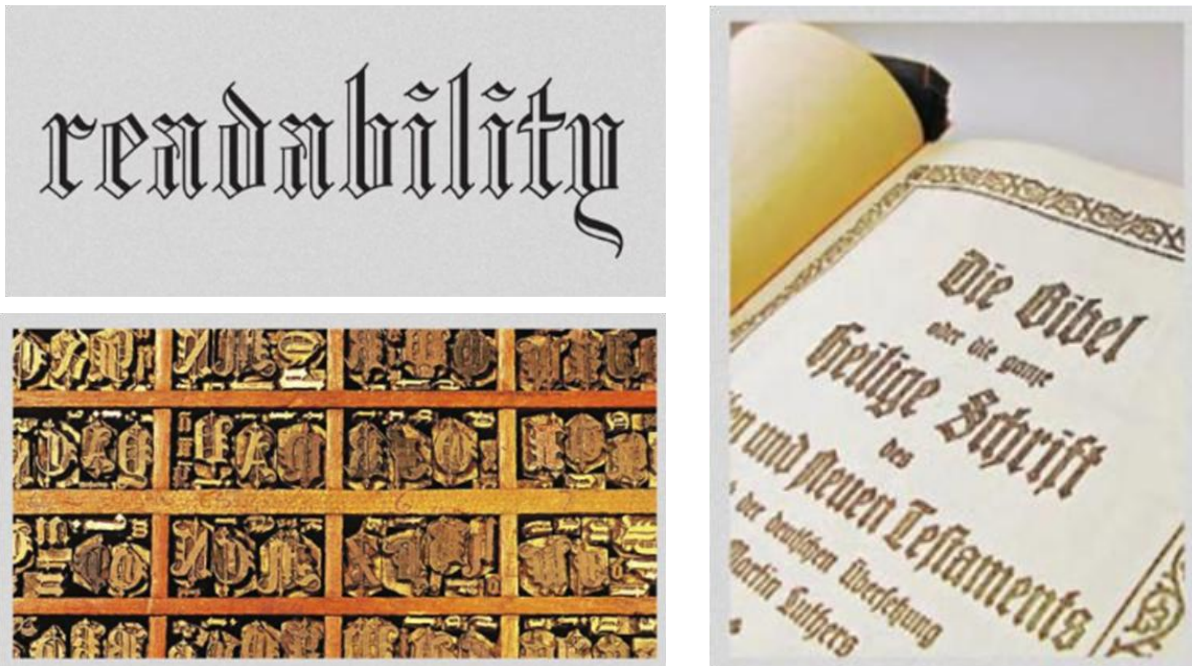
2.1 Η ιστορία της τυπογραφίας

Οι πρωιμότεροι διατηρημένοι ευρωπαϊκοί σχεδιασμοί γραμμάτων είναι τα ελληνικά κεφαλαία, χαραγμένα σε πέτρα. Οι κοντυλιές είναι στενές καιγωνιώδεις, σχεδόν άυλες, αντίθετα από το άκαμπτο υλικό στο οποίο χαράσσονταν. Τα γράμματα σχεδιάζονταν από βασικές ευθείες γραμμές και όταν εμφανίζονταν καμπύλες είχαν πολύ μεγάλο κοίλο. Αυτά τα πρώιμα ελληνικά γράμματα σχεδιάζονταν με ελεύθερο χέρι, χωρίς τους περιορισμούς του διαβήτη και του χάρακα και χωρίς ακρεμόνες. Με τον καιρό οι κοντυλιές άρχισαν να γίνονται φαρδύτερες, τα κοίλα να στενεύουν και να εμφανίζονται ακρεμόνες. Οι νέες σχεδιαστικές μορφές, χρησιμοποιούμενες στις επιγραφές όλων των περιοχών της Αλεξανδρινής περιόδου, λειτούργησαν ως πρότυπα για την επίσημη γραφή της Αυτοκρατορικής ρωμαϊκής περιόδου. Αυτοί οι χαρακτήρες των ρωμαϊκών επιγραφών έχουν αποτελέσει με τη σειρά τους πρότυπα των καλλιγράφων και των τυπογραφικών σχεδιαστών για δυο χιλιάδες χρόνια. (Bringhurst, 2015, p.129)

Κατά την περίοδο μεταξύ των ρωμαϊκών επιγραφών και τον καιρό του Γουτεμβέργιου, υπήρξαν πολλές ακόμη αλλαγές στα ευρωπαϊκά αλφάβητα. Η γραφή εξαπλώθηκε στις πιο απόμακρες γωνιές της ηπείρου, όπου παρουσιάστηκαν πολλά τοπικά αλφάβητα. « Η τυπογραφική τέχνη και ιστορία δεν απαιτεί μόνο γνώση των τυπογραφικών στοιχείων, αλλά και κατανόηση της σχέσης των τυπογραφικών σχεδιασμών με τις άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες. Είναι η μελέτη των σχέσεων μεταξύ των γραμματοσειρών και της πολιτικής, της φιλοσοφίας, των τεχνών και της ιστορίας των ιδεών.» (Bringhurst, 2015, p.130).

Η Ιστορία της τυπογραφίας χωρίζεται σε 2 φάσεις την περίοδο πριν και μετά τις εφευρέσεις του Γουτεμβέργιου. Μετά τις εφευρέσεις αυτές υπήρχε μια αισθητή πολιτισμική ανέλιξη καθώς η παραγωγή βιβλίου έγινε πολύ πιο γρήγορη, εύκολη και κατά συνέπεια οικονομικά προσιτή όχι μόνο από την αριστοκρατία αλλά και από πολίτες, έτσι αποδέκτες γνώσεων μπορούσαν να γίνουν όλοι. Σημαντική εξέλιξη σημειώθηκε και στις γραμματοσειρές καθώς η ανάγκη για εκτύπωση πλέων έφερε στο προσκήνιο «Νέα Τυπογραφία». Στα πρώτα βιβλία του Γουτεμβέργιου χρησιμοποιήθηκε η Blackletter script η οποία ήταν βασισμένη σε χειρόγραφα γράμματα (Rees, 2005) ενώ στην πορεία εμφανίζονται κι άλλες κατηγορίες γραμματοσειρών πιο κατάλληλες στην εκτύπωση κειμένων όπως είναι

τα serif και ακολούθως τα sans serif αλλά και υποκατηγορίες αυτών όπως “old style”, “Transitional”, “Modern serifs”, “Geometrical” και “Humanistic”. Υπάρχουν χιλιάδες γραμματοσειρές σήμερα διαθέσιμες στο κόσμο και κάθε μια από αυτή έχει μια ιστορία να πει ή βασίζεται σε ένα στυλ μιας εποχής. (Ambrose, 2006)

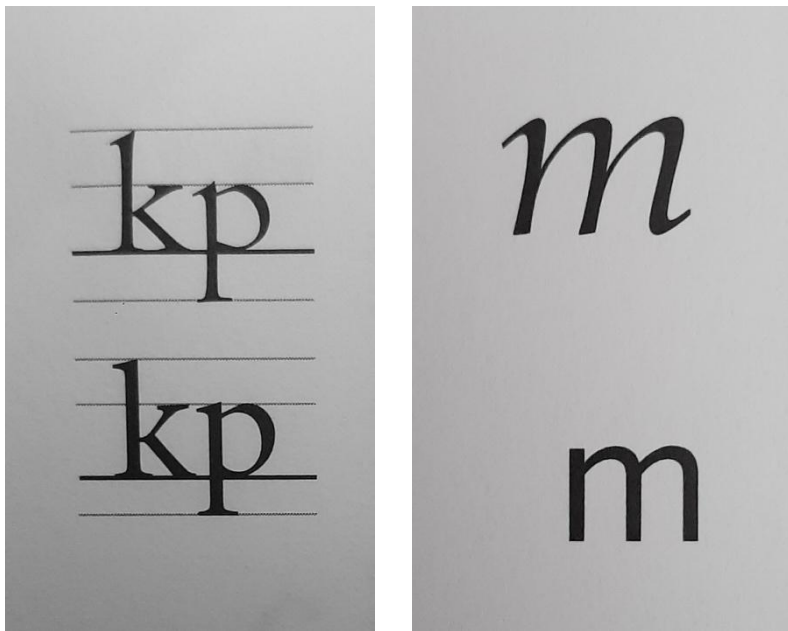

Διάγραμμα 1: Εικόνες από το βιβλίο “The fundamentals of typography”.

2.1.1 Αόρατοι οδηγοί για το σχεδιασμό γραμματοσειράς

Γραμματοσειρές με serifs/ακρεμόνες/πατούρες ονομάζονται αυτές που έχουν κοντυλιές που προστίθενται στην αρχή ή στο τέλος του κορμού ή του μίσχου ενός γράμματος. Υπάρχουν πολλές περιγραφικές ονομασίες για τους ακρεμόνες όπως είναι οι αμφίπλευροι ακρεμόνες (bilateral), οι ασυνεχείς ακρεμόνες (reflexive), οι πλινθοειδείς ακρεμόνες (slab serif) και οι συνεχείς ακρεμόνες (transitive). Ενώ γραμματοσειρές sans serif (χωρίς ακρεμόνες) είναι σχεδιασμοί γραμματοσειρών χωρίς ιδιαίτερες απολήξεις στους κορμούς και τους μίσχους των κοντυλιών. Για το σχεδιασμό και τη στοιχειοθέτηση μιας γραμματοσειράς

προϋποθέτονται τέσσερις άόρατοι οδηγόί. Για το ύπος των ανιουσών κοντυλιών, για το ύπος των γραμμάτων, την γραμμή βάσης όπου πατούν όλα τα γράμματα και για το βάθος των κατιουσών κοντυλιών. (Bringhurst, 2015, p.339-344)

Διάγραμμα 2: Άόρατοι οδηγόί & ακρεμόνες.

[Εικόνες από το βιβλίό “Στοιχεία της Τυπογραφικής Τέχνης”]

Με αφορμή την αυξανόμενη ζήτηση για ελληνικά κείμενα στα τέλη του 18^{ου} αιώνα και τις αρχές του 19^{ου}, τα εκδοτικά κέντρα αναζητούσαν πιο απλές μορφές στοιχειοθέτησης ελληνικών κειμένων. Τα πολυάριθμα συμπλέγματα καθιστούσαν χρονοβόρα και δυσκίνητη τη στοιχειοθέτηση, όπως επίσης και υψηλό το κόστος παραγωγής. Κατά την αναγέννηση η αισθητική των ελληνικών γραμματοσειρών βασιζόταν στην βυζαντινή γραφή των Ελλήνων λογίων μέχρι τον Διαφωτισμό όπου ο Ρομαντισμός εισήγαγε μια πιο πρακτική λύση, την απλοποίηση των ελληνικών γραμματοσειρών. (Μαθιόπουλος, 2015).

Ο Γάλλος Ambroise Firmin Didot ήταν ο χαρακτήρας που σύμφωνα με την αισθητική του νεοκλασικισμού, κατόρθωσε να αποβάλει την υπερβολική διακόσμηση, να ακολουθήσει τους κανόνες της τυπογραφίας και να αποτρέψει την χάραξη των επικλινών ελληνικών

χαρακτήρων. Το επόμενο άλμα για την ελληνική τυπογραφία συντελέστηκε από τον Victor Scholderer με την σχεδίαση της κομψής γραμματοσειράς New Hellenic, η οποία εκφράζει το αρχαιοελληνικό πνεύμα της αρμονίας και της ισορροπίας. (Matthews, 1952)

Ο μοντερνισμός του Ελβετικού στυλ συνθέτει ομαλά, γραμμικά και καλά δομημένα γράμματα σε sans serif. Οι νέοι τυπογράφοι αντιδρούν σε αυτή την «ουδετερότητα» και υποστηρίζουν τις πιο πειραματικές εισηγήσεις τους, επιμένοντας ότι καμιά γραμματοσειρά δεν είναι εγγενώς δυσανάγνωστη. Σύμφωνα με τα λόγια της σχεδιάστριας γραμματοσειρών Zuzana Licko «Η αναγνωσιμότητα μιας γραμματοσειράς εξαρτάται από την εξοικείωση του αναγνώστη σε αυτή.». Μπορεί τώρα να μας φαίνεται δύσκολο να διαβάσουμε ένα κείμενο σε γραμματοσειρά Blackletter αλλά στην προπολεμική Γερμανία ήταν η κυρίαρχη μορφή επιστολής · ή η Baskerville, που απορρίφθηκε το 1757 περιγραφόμενη ως άσχημη και δυσανάγνωστη, θεωρείται τώρα ως μία από τις πιο εύχρηστες γραμματοσειρές για τη ρύθμιση του κειμένου. Ο σχεδιασμός γραμματοσειράς είναι ανεπιφύλακτα ένα πολύ υποκειμενικό θέμα ανάλογα από ποια οπτική θέλει ο κάθε ένας να το δει. (Miller, 1994, p.14).

2.2 Μινιμαλισμός στην τυπογραφία

Στο βιβλίο «Minimalism: designing simplicity» αναφέρεται και ο μινιμαλισμός στην τυπογραφία. Αν και δεν συμφωνείται η ακριβής έννοια και χρήση του όρου μινιμαλισμός στην τυπογραφία, καθώς υπάρχουν πολλοί κανόνες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, εναλλακτικά χρησιμοποιούνται όροι όπως μοντερνιστική ή λειτουργική τυπογραφία. Ο σχεδιαστής Ron Reason εξηγεί την έννοια του μινιμαλισμού ως αποτέλεσμα της καλύτερης τυπογραφίας, «ο μινιμαλισμός στην τυπογραφία μεταφράζεται άμεσα στην καθαρότητα, σαφήνεια, τάξη και συνέπεια.» Ενώ άλλες θεωρίες υποστηρίζουν ότι ο μινιμαλισμός στην τυπογραφία είναι η χρήση λιγότερων διακοσμητικών στοιχείων, έντονη χρήση του λευκού χώρου για τη δομή του περιεχομένου και η λειτουργικότητα. Σύμφωνα με τον Ferebee «Η επιρροή της «λειτουργικής» τυπογραφίας προέρχεται από τον κυβισμό de Stijl και το κονστρουκτιβισμό». Ο Jan Tschichold συνοψίζει την πρόθεση της τυπογραφίας του σε τρεις φάσεις:

1. Η νέα τυπογραφία έχει σκοπό.
2. Ο σκοπός της είναι η επικοινωνία.

3. Η επικοινωνία πρέπει να γίνει με τον συντομότερο, απλούστερο και σαφέστερο τρόπο. Αυτή η προσπάθεια για λειτουργικότητα ερμηνεύεται ως αντίδραση αφενός στις δυνατότητες της μαζικής παραγωγής και αφετέρου στην αυξημένη κλίμακα της καταναλωτικής αγοράς για έντυπα άρθρα. (Obendorf, 2009).

2.3 Σχεδιασμός γραμματοσειράς

Στο σχεδιασμό γραμματοσειράς ακόμη ένας παράγοντας που θα ήταν καλό να ληφθεί υπόψη είναι και το λευκό περιθώριο (white space) ή ο αρνητικός χώρος. Μέχρι και κατά τον 19^ο αιώνα επικρατούσε ακόμη η τάση που ξεκίνησε στην Αναγέννηση με την ανακάλυψη του κλασικισμού και την ανακύκλωση των μοτίβων από την λογοτεχνία. Ο σχεδιασμός της τυπογραφίας ήταν βασισμένος σε μια αισθητική πρωτίστως ιστορική, εκφράζοντας τη γνώση του παλιού στυλ και την αναπαραγωγή του. Αυτή η περίοδος περιγράφεται από έντονα διακοσμητικά στοιχεία και αναφέρεται συχνά ως «ασταθής αισθητική για τον δήθεν βελτιωμένο και εκσυγχρονισμένο κόσμο» του τότε. Στην πορεία όμως άρχισε να χάνεται καθώς η ανάγκη για περισσότερη παραγωγή και συνάμα οικονομία έγινε πιο σημαντικός παράγοντας από την αισθητική παράδοση. Με αποτέλεσμα να γίνει πρόταση από τον William Morris για τον μελλοντικό σχεδιασμό της τυπογραφίας του 20^{ου} αιώνα, να είναι πιο καθαρός με λεπτότερη αισθητική, δίνοντας περισσότερη αξία στο λευκό περιθώριο. (Miller, 1994, p.3).

Όλοι συμφωνούν ότι με τα νέα ψηφιακά εργαλεία απομακρύνεται ο σχεδιασμός τυπογραφίας αποκλειστικά από τους ειδικούς, αλλά πλέον ελεύθερα μπορεί και ένας γραφίστας να σχεδιάσει μια γραμματοσειρά. Ωστόσο τα αποτελέσματα αυτής της ελευθερίας προκαλούν έντονες συζητήσεις. Οι παραδοσιακοί από την μια πλευρά θεωρούν καταστροφική όλη αυτή την επιτάχυνση και απλοϊκότητα σε αυτό το θέμα, η άλλη πλευρά όμως υποστηρίζει θετικά και το χαρακτηρίζει ως ψηφιακό παράδεισο, καθώς ο καθένας μας μπορεί να γράφει αυτό που θέλει με γραμματοσειρές βάση της ιδιοσυγκρασίας του. «Είναι λες και έχει ο καθένας τον δικό του γραφικό ψηφιακό χαρακτήρα». (Miller, 1994, p.14).

Ο σχεδιασμός γραμματοσειράς τον 21^ο αιώνα έχει γίνει μια παγκοσμιοποιημένη βιομηχανία που διανέμεται μέσω διαδικτυακών πλατφόρμων με μεγάλη ταχύτητα και ευκολία, με αποτέλεσμα όμως να μην δίνεται η έμφαση που πρέπει και κατά συνέπεια συχνά οδηγεί στην απώλεια σημαντικών πολιτιστικών αξιών. Σε ένα περιβάλλον που απαιτεί

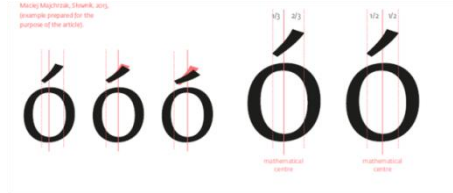
ποιότητα στην αναπαράσταση των διακριτικών σημείων μιας γλώσσας όλοι οι καλοί γραφίστες και σχεδιαστές γραμματοσειρών τείνουν να επιλέγουν γραμματοσειρές κατάλληλες σχεδιασμένες για τόνους προφοράς - διακριτικά σημεία. Δεν είναι απλά μια επαγγελματική πτυχή, αλλά κυρίως εμπορική που κανένας σχεδιαστής γραμματοσειράς δεν πρέπει να προσπερνά. (BÁLIK et al., 2016, p.90).

2.4 Σχεδιασμός διακριτικών

Το βιβλίο “THE INSECTS PROJECT: Problems of Diacritic Design for Central European Languages” (2016) συμπεριλαμβάνει μελέτες από τέσσερις εμπειρογνώμονες τους PALO BÁLIK , FILIP BLAŽEK , ROBERT KRAVJANSZKI και AGNIESZKA MAŁECKA & ZOFIA OSLISLO που προσέγγισαν το θέμα του σχεδιασμού των διακριτικών βασισμένοι στις ανάγκες της κάθε γραμματοσειράς αλλά και λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές τυπογραφικές παραδόσεις. Κάθε άρθρο που περιέχει, περιλαμβάνει ιστορική επισκόπηση και έναν οδηγό για ορθές πρακτικές σχεδιασμού διακριτικών στοιχείων σε συγκεκριμένες γλώσσες όπως τα Τσέχικα, Πολωνικά και Σλοβακικά, αλλά και παραδείγματα των πιο κοινών προβλημάτων της σχεδίασης αυτής. Η φιλοδοξία τους είναι να ενθαρρύνουν τους σχεδιαστές να δημιουργούν γραμματοσειρές που είναι ευαίσθητες στις ανάγκες των χρηστών που η γραφή τους έχει διακριτικά σημεία. Στις εικόνες που ακολουθούν παρουσιάζονται κάποια πιθανά προβλήματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχεδιασμό.

lod'ka d'as, l' l'
 lod'ka d'as, l' l'
 lod'ka d'as, l' l'
lod'ka d'as, l' l'
lod'ka d'as, l' l'
lod'ka d'as, l' l'

déšt' 1 déšt'
 DÉŠT' 2 DÉŠT'
 dešř 3 dešř
 déšt' 4 déšt'
 dešř 5 dešř

Διάγραμμα 3: Εικόνες από το βιβλίο “THE INSECTS PROJECT: Problems of Diacritic Design for Central European Languages”

2.5 Ελληνικό Πολυτονικό

Οι πιο σημαντικές αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί στην ιστορία της ελληνικής ορθογραφίας χωρίζονται σε δυο φάσεις. Την μεταρρυθμιστική κίνηση του 1976 και τη συμπληρωματική μεταρρύθμιση του 1982, που πραγματοποιήθηκε η εναλλαγή καθαρεύουσας στη νεοελληνική εκπαίδευση. Στη πρώτη φάση καθιερώθηκε δηλαδή η δημοτική γλώσσα ως επίσημη γλώσσα του κράτους ενώ στη δεύτερη φάση καθιερώθηκε το μονοτονικό σύστημα γραφής. (Παπαρηγορίου, 2019). Το «γλωσσικό ζήτημα» ξεκίνησε το 18^ο αιώνα και διήρκεσε 143 ολόκληρα χρόνια, με συνέπειες στην πνευματική και πολιτισμική εξέλιξη του ελληνικού έθνους αλλά και στην κοινωνική και πολιτική ζωή του.

Οι απόψεις δίστανται γύρω από το θέμα αυτό. Η στάση του Μπαμπινιώτη όσο αφορά τη διαμάχη αυτή είναι θετική καθώς πιστεύει ότι πολλοί ασχολήθηκαν με την βαθύτερη καλλιέργεια της γλώσσας στην διπλή της παράδοση. Ενώ ο Τριανταφυλλίδης υποστηρίζει ότι η καθαρεύουσα κάνει την γραπτή γλώσσα δυσκολότερη ως προς την μάθηση και την μεταχείριση της, με αποτέλεσμα την ματαιώση του προορισμού της. Επίσης οι υποστηρικτές της «απλής καθαρεύουσας» θεωρούν ότι έχουμε την τύχη να μπορούμε να χρησιμοποιούμε δύο «ενδύματα», το ένα απλό και καθημερινό ενώ το άλλο επίσημο και εορταστικό. (Κοτρώτσου-Λόντου, 2004)

Η πολυτονική στοιχειοθεσία των ελληνικών κειμένων υπάρχει από τον 15^ο αιώνα με ένα φάσμα σημείων στίξης και άλλων διακριτικών που έχουν κληρονομηθεί από τους Αλεξανδρινούς αντιγραφείς. Αυτά τα διακριτικά οξεία, βαρεία, περισπωμένη, δασεία, ψιλή, διαλυτικά και το υπογεγραμμένο ιώτα, χρησιμοποιούνται τόσο μόνα τους, όσο και σε ποικίλους συνδυασμούς. Η σύγχρονη ελληνική δημοτική γλώσσα διατηρεί μόνο την οξεία και τα διαλυτικά. Οι ελληνικές γραμματοσειρές που περιέχουν ένα πλήρες σύνολων των σημείων στίξης είναι γνωστές ως πολυτονικές, σε αντιδιαστολή με τις μονοτονικές. Η στοιχειοθεσία μονοτονικών κειμένων με μια πολυτονική γραμματοσειρά είναι φυσικά δυνατή, όχι όμως και το αντίστροφο. (Bringhurst, 2015)

2.6 Επιτυχημένη Καμπάνια

Για να θεωρείται μια καμπάνια επιτυχημένη πρέπει να υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ διαφημιστή και απευθυνόμενου κοινού και να χρησιμοποιείται η μέθοδος ολοκληρωμένης επικοινωνίας marketing. Ένας ιδανικός τρόπος παρουσίασης είναι ο συνδυασμός παραδοσιακών μέσων ενημέρωσης με τα νέα μέσα. Αφού καθοριστεί το στοχευόμενο κοινό και το «πρόβλημα», θα παρθούν αποφάσεις σχετικά με το είδος μέσου που θα χρησιμοποιηθεί, ανάλογα με το μήνυμα που θέλει να περάσει η καμπάνια. Για την σωστή προώθηση οι διαφημίσεις βασίζονται σε ένα κοινό τρόπο σκέψης και εκτέλεσης που καθορίζουν τον χαρακτήρα και την προσωπικότητα της καμπάνιας. Υπάρχει συνεχής επαναλαμβανόμενη οπτική εμφάνιση τόσο στην στοιχειοθέτηση των στοιχείων όσο και στο λεκτικό μήνυμα. Το σχεδιαστικό στυλ καθορίζεται από στοιχεία όπως ο τίτλος, οι φωτογραφίες / εικονογραφήσεις, γραμματοσειρές και χρωματική παλέτα. (Blakeman, 2011).

3 Ερευνητικοί στόχοι

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι ο σχεδιασμός ελληνικής γραμματοσειράς που θα εμπεριέχει πολυτονικό σύστημα γραφής. Πιο συγκεκριμένα αφού πραγματοποιηθεί ο σχεδιασμός της γραμματοσειράς, τόσο σε διανυσματικά σχήματα όσο και σε ψηφιακή γραμματοσειρά υπολογιστή, θα ακολουθήσει σχεδιαστική καμπάνια για την παρουσίαση και προώθηση της.

Πιο αναλυτικά, οι ερευνητικοί στόχοι του πρακτικού έργου είναι:

1. Σχεδιασμός γραμματοσειράς (ελληνικό αλφάβητο)
 - 24 κεφαλαία γράμματα
 - 25 πεζά γράμματα

2. Σχεδιασμός τονισμών
 - Ελληνικό μονοτονικό: τόνος, διαλυτικά (16 συνδυασμοί τόνων γραμμάτων)
 - Ελληνικό πολυτονικό: οξεία, βαρεία, περισπωμένη, διαλυτικά, δασεία και ψιλή (77 συνδυασμοί τόνων γραμμάτων)

3. Σχεδιασμός καμπάνιας
 - Mock-ups
 - Βιβλιαράκι

4 Μεθοδολογία Έρευνας

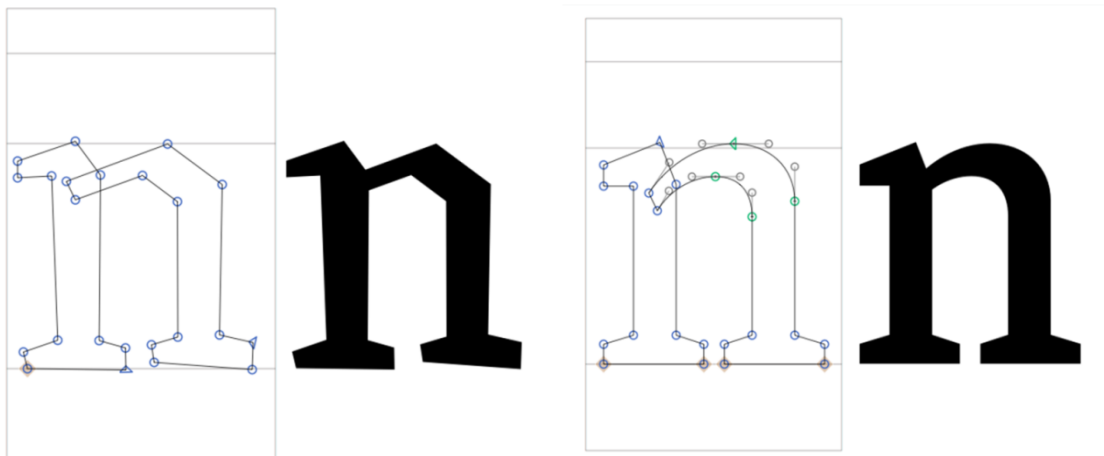
Για την επίτευξη της έρευνας αυτής θα ακολουθήσει η μεθοδολογία της έρευνας δράσης, η οποία αποτελεί ολοκληρωμένη έννοια, λόγω της ισορροπίας τριών αλληλένδετων και σημαντικών στοιχείων: τη δράση, την έρευνα και τη συμμετοχή. (Greenwood & Levin, 2006). Ο σχεδιασμός της έρευνας δράσης ακολουθεί μια κυκλική διαδικασία. Αρχικά αναπτύσσεται η κατανόηση ενός προβλήματος μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και γίνονται σχέδια για κάποια μορφή παρέμβασης. Στη συνέχεια πραγματοποιείται η παρέμβαση κατά τη διάρκεια της οποίας γίνονται σχετικές παρατηρήσεις οι οποίες συλλέγονται σε διάφορες μορφές. Η κυκλική διαδικασία επαναλαμβάνεται, μέχρι την επαρκή κατανόηση και υλοποίηση μιας λύσης για το πρόβλημα.

Σε αυτή τη μελέτη θα ακολουθήσουν τέσσερις ερευνητικοί κύκλοι. Ο πρώτος ερευνητικός κύκλος θα αποτελείτε από έρευνα σε εφαρμογές για την υλοποίηση του πρακτικού μέρους της πτυχιακής, έρευνα σε άλλες γραμματοσειρές σχεδιασμένες σε πολυτονικό σύστημα γραφής, οπτική έρευνα σε γραμματοσειρές που έχουν ολοκληρωμένη καμπάνια για την προώθηση τους, αλλά και γενική οπτική έρευνα σε αφίσες και δουλειές σχεδιαστών που θα χρησιμεύσουν ως πηγές έμπνευσης στο σχεδιαστικό κομμάτι. Ο δεύτερος κύκλος θα περιέχει ένα καταιγισμό ιδεών, βασισμένο στον πρώτο κύκλο, ο οποίος θα βοηθήσει στην κατάληξη κάποιων ιδεών ή κανόνων που θα τηρηθούν και στην συνέχεια σε κάποια αρχικά σχέδια. Μετά από την σχεδίαση, θα πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση με δείγμα ευκολίας. Ακολούθως, ο τρίτος κύκλος θα περιέχει την επανασχεδίαση των αρχικών σχεδίων, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του δεύτερου κύκλου και την επαναξιολόγηση τους. Τέλος, μέσα από τα νέα αποτελέσματα στον τέταρτο κύκλο θα είναι η τελική σχεδιαστική λύση, καθώς και η δημιουργία διάφορων εφαρμογών για την προώθηση μιας ολοκληρωμένης καμπάνιας.

5 Πρώτος Κύκλος

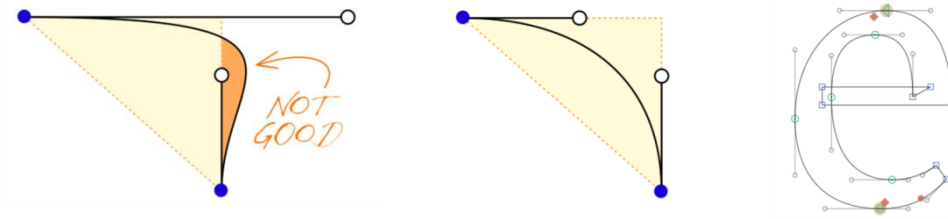
5.1 Εφαρμογές σχεδιασμού γραμματοσειράς

Για το κομμάτι του σχεδιασμού γραμματοσειράς, αρκετά χρήσιμες πληροφορίες βρήκα στην ιστοσελίδα glyphsapp.com/tutorials. Σε αυτή την σελίδα ο Rainer Erich Schechelbauer, ο οποίος δημιουργεί και παράγει γραμματοσειρές αλλά έχει διδάξει και σε εργαστήρια σχεδιασμό γραμματοσειρών, εξηγά βήμα προς βήμα πως μπορεί κάποιος να δημιουργήσει την δική του. Σε θεωρητικό κομμάτι εξηγεί τη σημαντικότητα του να ξεκινήσεις από τον σχεδιασμό στο χέρι πριν προβείς σε ψηφιακή μορφή, ενώ στη πορεία υπάρχει οδηγός, σε κάθε άρθρο που εμπεριέχει, για τον σχεδιασμό στην εφαρμογή “glyphs”. Σε αυτή την εφαρμογή υπάρχει η δυνατότητα να σχεδιάσεις με λεπτομέρεια τις κλήσεις και τις καμπύλες του κάθε στοιχείου, να προσθέσεις glyph και διακριτικά σημεία, αλλά και να την εγκαταστήσεις ως γραμματοσειρά με όνομα της επιλογής σου στον υπολογιστή. Το αρνητικό της είναι πως υποστηρίζει μόνο χρήστες των macOS και όχι των windows.

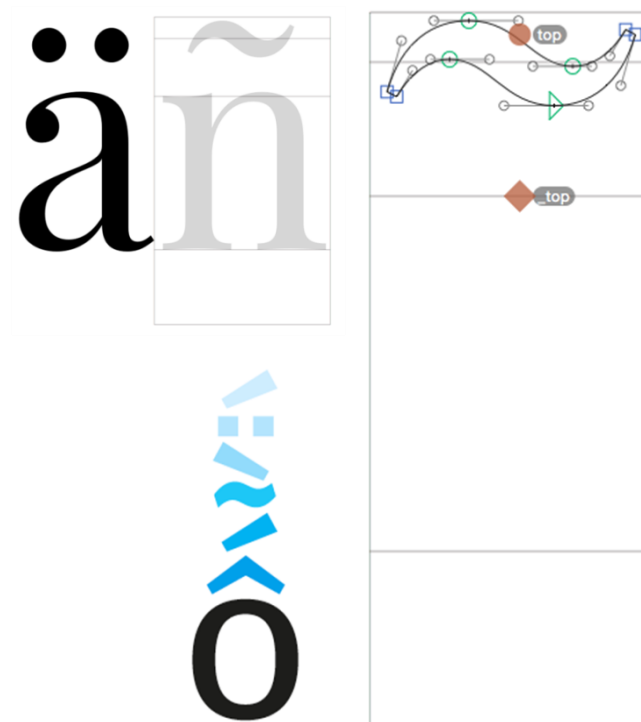
Διάγραμμα 4: Στιγμιότυπο από την εφαρμογή Glyphs για τον σχεδιασμό τυπογραφικών στοιχείων.

[<https://glyphsapp.com/tutorials/sketching>]

Διάγραμμα 5: Στιγμιότυπο από την εφαρμογή Glyphs, λεπτομέρειες σχεδιασμού στις καμπύλες του κάθε τυπογραφικού στοιχείου.

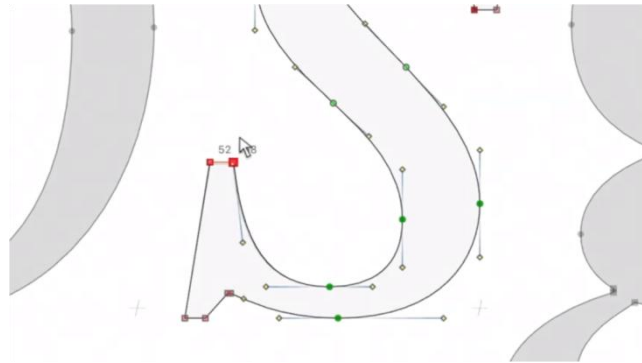
[<https://glyphsapp.com/tutorials/drawing-good-paths>]

Διάγραμμα 6: Στιγμιότυπο από την εφαρμογή Glyphs, λεπτομέρειες σχεδιασμού διακριτικών σημείων.

[<https://glyphsapp.com/tutorials/diacritics>]

Ακόμη μια εφαρμογή που θα μπορούσε κάλλιστα να χρησιμοποιηθεί για την υλοποίηση των στόχων αυτής της έρευνας είναι το «FontLab7». Έχει αρκετά κοινά χαρακτηριστικά με την εφαρμογή που προαναφέρθηκε και υποστηρίζει χρήστες των windows.

Διάγραμμα 7: Στιγμιότυπο από την εφαρμογή FontLab7.

5.2 Ελληνικές γραμματοσειρές με πολυτονικό σύστημα

Δεν μπορούσε να παραληφθεί η αναφορά και στο σημαντικό έργο της ΕΕΤΣ (Εταιρεία Ελληνικών Τυπογραφικών Στοιχείων) της οποίας σκοπός είναι η μελέτη της ελληνικής τυπογραφίας και του σχεδιασμού ψηφιακών ελληνικών γραμματοσειρών «γεφυρώνοντας το χάσμα από την παραδοσιακή στην ηλεκτρονική τεχνολογία». Η ΕΕΤΣ παρέχει τις ψηφιακές της γραμματοσειρές δωρεάν και υπάρχει σε όλες η δυνατότητα πολυτονικής στοιχειοθεσίας. Στις ακόλουθες εικόνες παρουσιάζονται μερικές από αυτές από τον 18^ο αιώνα μέχρι τον 21^ο.

*“Όπως οί μωσικοί και οί ζωγράφοι πασχίζου νά
δημιουργήσου νέα έκφραστικά μέσα τῆς ἐποχῆς μας και
νά τὰ συνδέσου μέ τόν πλῆσιο πολιτισμό τῆ
παρελθόντος, ἔτσι και τὸ ἔργο τῆ τυπογραφικῆ
σχεδιαστῆ πρέπει νά παραμένει συνδεδεμένο μέ τή
μεγάλη παράδοση τῆς ἀλφαβητικῆς γραφῆς.*

Διάγραμμα 8: Ψηφιοποίηση της GFS Gazis από τον Γιώργο Δ. Ματθιόπουλο.

[https://www.greekfontsociety-gfs.gr/typefaces/18th_century]

Ὁ χῶρος τοῦ πνεύματος, ὅπως τὸν γνωρίζουμε σήμερα, πηγάζει σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς μεγάλης ἰταλικῆς Ἀναγέννησης καὶ ὁ εὐρύτερος πολιτισμὸς τοῦ βιβλίου χρωστᾷ πολλὰ στὴν ἐφεύρεση τῆς τυπογραφίας, μὲ τὴν ὁποία ἡ γνώση ἐξαπλώθηκε μὲ μεγάλη ταχύτητα σὲ ὅλες τὶς γωνιές τῆς Εὐρώπης.

Διάγραμμα 9: Ψηφιοποίηση της GFS Orpheus Classic από τον Γιώργο Τριανταφυλλάκο βάση δειγμάτων της εταιρίας Linotype.

[https://www.greekfontsociety-gfs.gr/typefaces/19th_century]

Γιὰ πολλοὺς τὸ παραμῦθι ὑπῆρξε μόνον κείμενο καὶ μάλιστα μόνον κείμενο εἰκονογραφημένο. Ἄλλοι πιο τυχεροί, κυρίως οἱ μεγαλύτεροι, ἐζήσαν τὸ παραμῦθι ὡς λαϊκὴ ἀφήγηση, ποὺ τοὺς τὸ διηγήθηκε ἢ γιαγιά ἢ ὁ παππούς τους σὲ σπεροκαθίσματα, βεγγέρες καὶ νυχτέρια. Νομίζω ὅμως πῶς οἱ περισσότεροι θυμόμαστε κάποιον μεγαλύτερο νὰ μᾶς διαβάζει ἕνα ἔντυπο παραμῦθι. Ὁ κόσμος τοῦ ἔντυπου ἀναγνώσματος, προνόμιο τῶν γραμματισμένων, εἶχε ἀπὸ τὰ μέσα κιόλας τοῦ 19ου αἰῶνα ἐπισκιάσει τὸν κόσμο τοῦ λαϊκοῦ παραμυθᾶ.

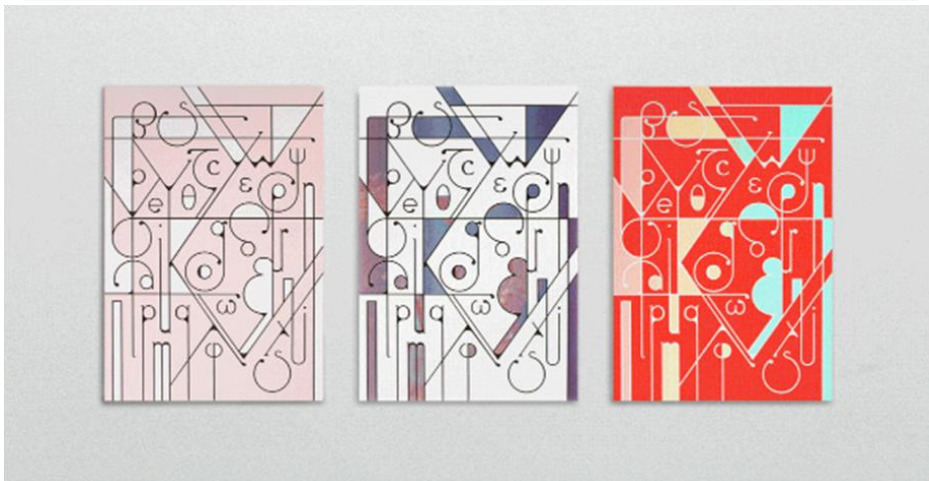
Διάγραμμα 10: Η επιμέλεια της ψηφιακής έκδοσης της GFS NeoHellenic έγινε από τον Τάκη Κατσουλίδη, για την EETS

[https://greekfontsociety-gfs.gr/typefaces/20th_21st_century]

5.3 Παραδείγματα προώθησης γραμματοσειράς

Ένα καλό παράδειγμα για την προώθηση γραμματοσειράς αποτελεί η «Futuracha». Τα τελευταία πέντε χρόνια περισσότερο από 250.000 δημιουργοί σε πάνω από 180 χώρες χρησιμοποίησαν και αγάπησαν την «Futuracha», καθιστώντας το ελληνικό αυτό έργο ως το πιο δημοφιλές για το Behance. Ωστόσο δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε πληκτρολόγηση. Σχεδιάστηκε το 2012 ως πειραματική γραμματοσειρά απεικόνισης, με στόχο να δώσει στους ενδιαφερόμενους την ευκαιρία να εξερευνήσουν και να δημιουργήσουν. Η ανταπόκριση από τότε ήταν συντριπτική. Η «Futuracha» εμφανίστηκε παντού, από λογότυπα μέχρι περιοδικά, ρούχα ακόμη και τατουάζ. Βραβεύτηκε από διάφορες πηγές ως η καλύτερη γραμματοσειρά, με αποτέλεσμα όλη αυτή η θετική ανταπόκριση του κόσμου να φέρει στο προσκήνιο την «Futuracha pro», μια πραγματική γραμματοσειρά που μπορούν όλοι να πληκτρολογήσουν. Χαρακτηρίζεται θετικά από την υπερβολή, την λειτουργικότητα, την εκκεντρικότητα, την αισθητική, το παιχνιδιάρικο ύφος και τις τυπογραφικές της αρχές. Συνεχίζει να έχει μεγάλη επιτυχία και νέες παραλλαγές εμφανίζονται όπως η «Decoracha».

Διάγραμμα 11: Στιγμιότυπο από Behance, εφαρμογές γραμματοσειράς για την προώθηση της.

[<https://www.behance.net/gallery/47374155/Futuracha-Pro-Font>]

Ακόμη ένα παράδειγμα για το πώς θα μπορούσε να παρουσιαστεί μια γραμματοσειρά έδωσε ο Jérémie Gauthier, ο οποίος είναι γραφίστας και σχεδιαστής γραμματοσειρών. Αρκετά κομψή είναι η γραμματοσειρά του Bigilla, που σχεδίασε και παρουσιάζεται στο λογαριασμό του στο Behance. Διαθέτει 2 γραμμικά βάρη, είναι πολύγλωσση και ιδανική για χρήση σε αφίσες, περιοδικά, λογότυπα και άλλα πολλά.

Διάγραμμα 12: Στιγμιότυπο από Behance, γραμματοσειρά Bigilla.

[<https://www.behance.net/gallery/93242287/BIGILLA-FREE-DISPLAY-SERIF-TYPEFACE>]

Η παρακάτω αφίσα σχεδιάστηκε σε πλαίσια μαθήματος προηγούμενου έτους. Η έρευνα αλλά και η ερμηνεία της αφίσας εμπίπτει στο θέμα της μελέτης αυτής. Φιλοξενήθηκε στο Μουσείο τυπογραφίας των Χανιών με τιμητική διάκριση το 2018 στα πλαίσια του 4ου διαγωνισμού αφίσας με θέμα «Τυπογραφία». Στόχος του διαγωνισμού ήταν να συνδέσει το παρόν και το μέλλον των γραφικών τεχνών με την Τυπογραφία και την ιστορία της. Η σύνθεση είναι βασισμένη σε ένα μινιμαλιστικό ύφος και παρουσιάζει την λέξη “typography”. Κάθε γράμμα της αντιστοιχεί με ένα από τους σταθμούς της ιστορίας της τυπογραφίας ενώ καθώς ολοκληρώνεται η λέξη, φτάνει στο παρόν και καταλήγει στο μέλλον με την απουσία του τελευταίου γράμματος. Συμπερασματικά παρατηρήθηκε ότι με την πάροδο των χρόνων όσο το ανθρώπινο μυαλό εξελίσσεται τόσο οι γραμματοσειρές απλοποιούνται.

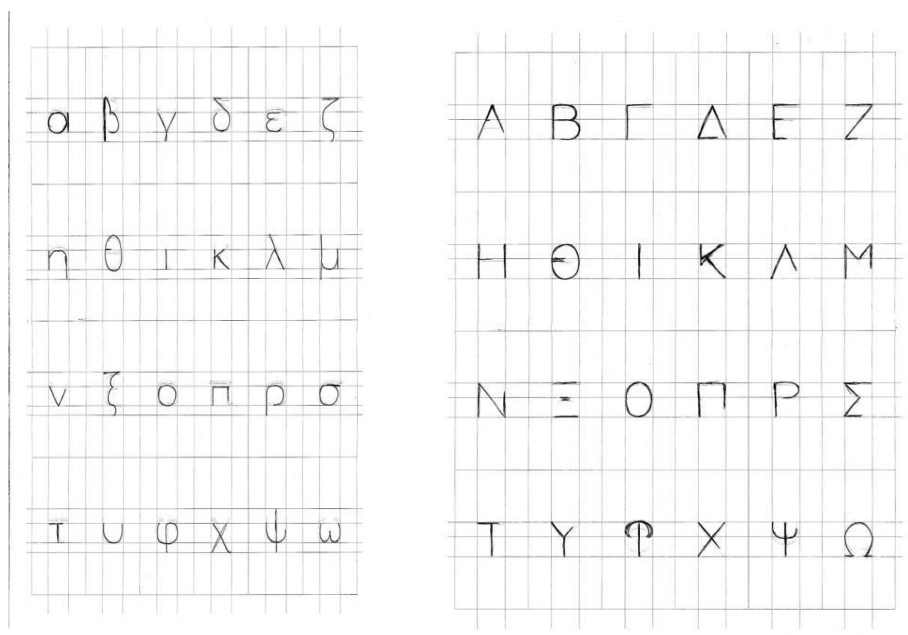
Διάγραμμα 13: Αφίσα που φιλοξενήθηκε από το Μουσείο Τυπογραφίας το 2018 στα Χανιά.

[<http://www.typography-museum.gr/tetartos-diagwnismos-afisas-mouseio-typografias/479-danaeathanasiou/>]

6 Δεύτερος Κύκλος

6.1 Προσχέδια σχεδιασμού γραμματοσειράς

Με γνώμονα τα προαναφερόμενα, λήφθηκαν κάποιες αποφάσεις όσο αφορά το σχεδιαστικό κομμάτι. Η γραμματοσειρά θα αποτελείται από τα 24 γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου σε πεζά και κεφαλαία. Τα διακριτικά σημεία που θα περιλαμβάνει θα είναι η βαρεία, η οξεία, η περισπωμένη, τα διαλυτικά και τα πνεύματα δασεία και ψιλή. Τα προγράμματα και εφαρμογές που θα χρησιμοποιηθούν είναι το Adobe Illustrator και το FontLab7. Θα ακολουθεί την μινιμαλιστική αισθητική και την χρήση του άσπρου περιθωρίου, συνδυάζοντας έτσι την «πολυπλοκότητα» και «επισημότητα» της πολυτονικής γραφής σε μια πιο απλοποιημένη και μοντέρνα σχεδιαστική εκδοχή του σήμερα. Σε αρχικό στάδιο οι πρώτες δοκιμές ξεκίνησαν με προσχέδια στο χέρι, αφού καθορήθηκαν οι τέσσερις αόρατοι οδηγοί (ύψος των ανιουσών κοντυλιών, ύψος των γραμμάτων, γραμμή βάσης όπου πατούν όλα τα γράμματα και βάθος των κατιουσών κοντυλιών). (Διάγραμμα 14). Στην πορεία έγινε σάρωση και πειραματισμός στην επεξεργασία του κάθε γράμματος ξεχωριστά (στο Adobe Illustrator) για να μπορεί να υπάρχει σε διανυσματική εκδοχή. Έπειτα με την χρήση του FontLab7 έγινε η εξαγωγή της γραμματοσειρά σε OpenType και μπορούσε να εγκατασταθεί στον υπολογιστή. (Διάγραμμα 15).

Διάγραμμα 14: Πρώτες δοκιμές στο χέρι.

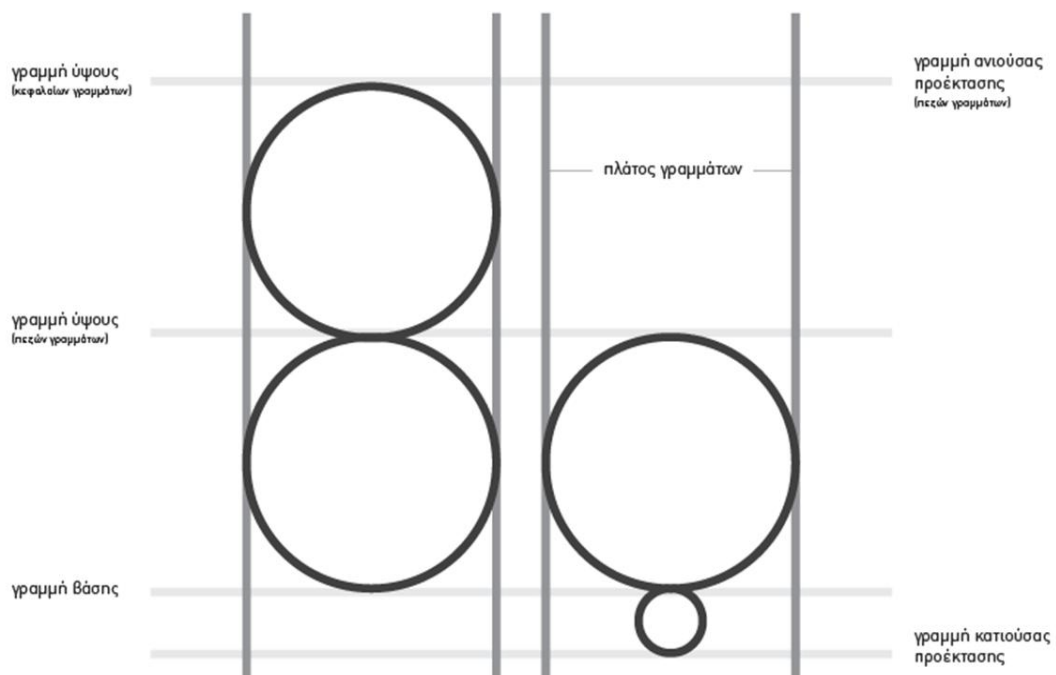
Ξεσκεπαζω την
ψυχοφθορα σας
βδελυγμια

Διάγραμμα 15: Πρώτη δοκιμή ψηφιοποίησης γραμματοσειράς.

[Σχεδιάστηκε στο FontLab7]

6.2 Σχεδιασμός Αρχικών ιδεών

Οι παρατηρήσεις που διαπιστώθηκαν στα αρχικά προσχέδια ήταν πως θα έπρεπε να προστεθούν κανόνες όπως: ο καθορισμός του πλάτους κάθε γράμματος αλλά και ένα συγκεκριμένο μοτίβο που θα ακολουθηθεί σε όλα τα γράμματα, ούτως ώστε να υπάρχει ομοιομορφία. Έτσι στην επόμενη δοκιμή η γραμματοσειρά βασιζόταν κυρίως σε κύκλους και ευθείες γραμμές, με ίδιο πλάτος σε όλα τα γράμματα, πεζά και κεφαλαία.

Διάγραμμα 16: «Αόρατοι» κανόνες της γραμματοσειράς.

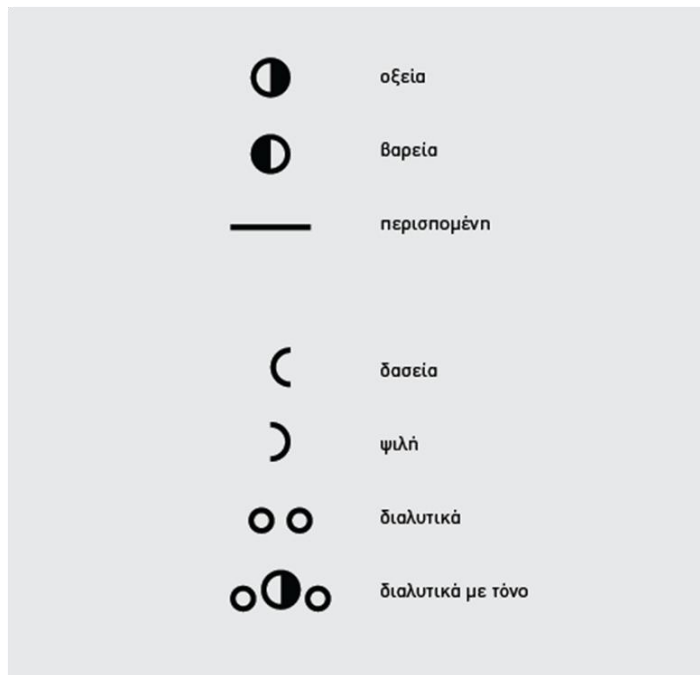
[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator]

Με αυτούς τους κανόνες λοιπόν ξεκίνησε ο σχεδιασμός κάθε γράμματος ξεχωριστά. Υπήρξαν δυσκολίες στο σχεδιασμό ορισμένων γραμμάτων (όπως το δ,Ζ,ζ,Ν.ν,ξ,Σ) και έτσι προστέθηκε και η διαγώνια γραμμή (Διάγραμμα 17). Αφού πραγματοποιήθηκε ο σχεδιασμός γραμμάτων καθοριστήκαν και τα χαρακτηριστικά των τονισμών για την οξεία, βαρεία, περισπωμένη, διαλυτικά, δασεία και ψιλή (Διάγραμμα 18). Τέλος κάθε γράμμα και τόνος προστέθηκε στο FontLab7 για την δοκιμή της γραμματοσειράς. (Διάγραμμα 19)

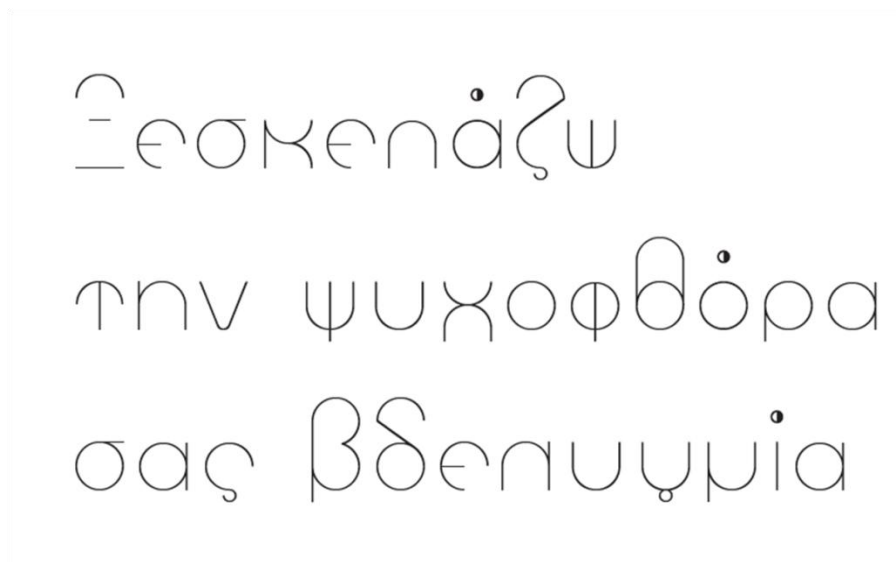
Διάγραμμα 17: Αρχικός σχεδιασμός γραμματοσειράς.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator]

Διάγραμμα 18: Αρχικός σχεδιασμός τονισμών.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator]

Διάγραμμα 19: Ψηφιοποίησης γραμματοσειράς.

[Σχεδιάστηκε στο FontLab7]

ἠσαΐας

διαλυτικά
με οξεία

ὄνοια

δάσεια,
περισπωμένη

εἰσαί

ψιλή με
περισπωμένη

καί

βαρεία

Διάγραμμα 20: Συνδυασμός τονισμών στη γραμματοσειρά.

6.3 Αξιολόγηση Δεύτερου Κύκλου

Προχωρώντας στις συνεντεύξεις, πραγματοποιήθηκαν μέσω τηλεδιασκέψεων από συνολικά 5 άτομα με δείγμα ευκολίας. Τα άτομα αυτά επιλέχτηκαν με κριτήριο να μπορούν να κρίνουν γραφιστικά αλλά και άτομα που είχαν γνώσεις στην πολυτονική γραφή. Πιο κάτω, θα ακολουθήσουν οι σημαντικότερες παρατηρήσεις από την κάθε αξιολόγηση.

6.3.1 Σχόλια συνεντεύξεων

Θετικά σχόλια:

Αξιολόγηση 1: «Θα χρησιμοποιούσα την γραμματοσειρά σε αρκετά designs μου είναι μιμησιαστική και καμπυλωτή μπορώ να την φανταστώ σε συσκευασίες προϊόντων όπως αρώματα, ή είδη περιποίησης προσώπου, καλλυντικά κλπ.»

Αξιολόγηση 2: «Η ιδέα του τέλειου κύκλου μου αρέσει και στα πλείστα γράμματα δουλεύει αρκετά καλά.»

Αξιολόγηση 3: «Πολύ όμορφα, απλά και γεωμετρικά.»

Αξιολόγηση 4: «Ωραίο το στοιχείο του τέλειου κύκλου που βασίζονται όλα τα γράμματα.»

Αξιολόγηση 5: «Είναι ενδιαφέρον που το σώμα του γράμματος είναι από την μια στρουμπουλό αλλά από την άλλη έχει ύψος και του δίνει περισσότερη φινέτσα.»

Εισηγήσεις για βελτίωση:

Αξιολόγηση 1: «Είναι απαραίτητο να έχουν το ίδιο πλάτος όλα τα γράμματα; ίσως το «ω» για παράδειγμα να το έβλεπα με περισσότερο πλάτος.»

Αξιολόγηση 2: «Στους τονισμούς η βαρεία και η οξεία πρέπει να παρατηρήσω αρκετά για να είναι αντιληπτό, ίσως θα προτιμούσα να έβλεπα τον τόνο όπως το ξέρω για να μην μπερδεύομαι.»

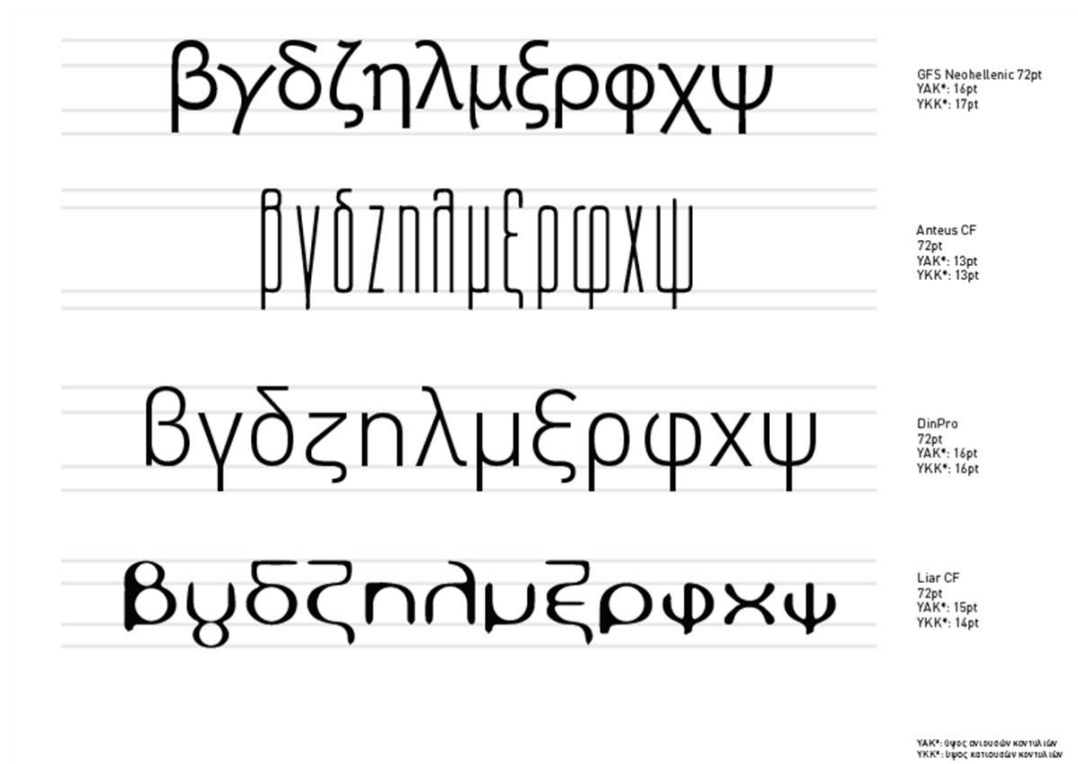
Αξιολόγηση 3: «Αυτό που θα πρόσθετα θα ήταν περισσότερα πάχη στην γραμματοσειρά.»

Αξιολόγηση 4: «Παρόλο που οι τόνοι ακολουθούν το ίδιο στυλ με την γραμματοσειρά είναι λίγο μπερδευτικοί, ειδικά η οξεία με την βαρεία.»

Αξιολόγηση 5: «Η περισπωμένη θα προτιμούσα να ήταν κυματιστή, να ακολουθεί το μοτίβο κύκλου.»

7 Τρίτος Κύκλος

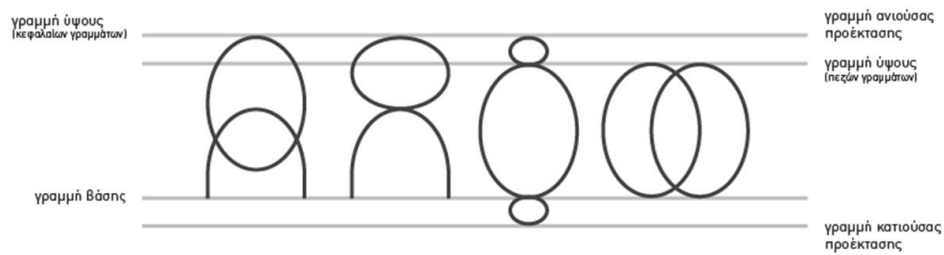
Μετά τις αξιολογήσεις του δεύτερου κύκλου, ακολούθησε ο επανασχεδιασμός της γραμματοσειράς αλλά και των τονισμών. Δόθηκε περισσότερη έμφαση στη δομή των γραμμάτων καθώς ο τέλειος κύκλος, παρόλο που χαρακτηρίστηκε ως θετικό στοιχείο, ήταν αρκετά περιοριστικός ως προς τον σχεδιασμό ανωφερών και κατωφερών κοντυλιών. Έτσι αντικαταστήθηκε από οβάλ σχήματα διατηρώντας με αυτό τον τρόπο την καμπυλότητα αλλά και το ύψος στο σχήμα των γραμμάτων. Επίσης, παρατηρήθηκαν σε άλλες γραμματοσειρές τα ανωφερή και κατωφερή τμήματα και διαπιστώθηκε ότι στις πλείστες έχουν το ίδιο ύψος ή έχουν διαφορά 1pt. Τέλος, μιας και το στοιχείο των καμπύλων είναι κάτι που χαρακτηρίζει την γραμματοσειρά, μετατράπηκαν όλες οι άκρες από ευθείες γραμμές σε καμπυλωτές (rounded). Όσο για τους τονισμούς στον επανασχεδιασμό μοιάζουν περισσότερο στον παραδοσιακό τρόπο σχεδίασής τους έτσι ώστε να μην μπερδεύουν.

Διάγραμμα 21: Ύψος ανιουσών και κατιούσων κοντυλιών σε άλλες γραμματοσειρές.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator]

7.1 Επανασχεδιασμός Γραμματοσειράς

Διάγραμμα 22: «Αόρατοι» κανόνες της γραμματοσειράς. (μετά από τις αρχικές αξιολογήσεις.)

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator.]

Διάγραμμα 23: Επανασχεδιασμός γραμματοσειράς.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator]

πολυτονικοφρες
(πρώτη προσπάθεια)
72pt
YAK*: 13pt
YKK*: 13pt

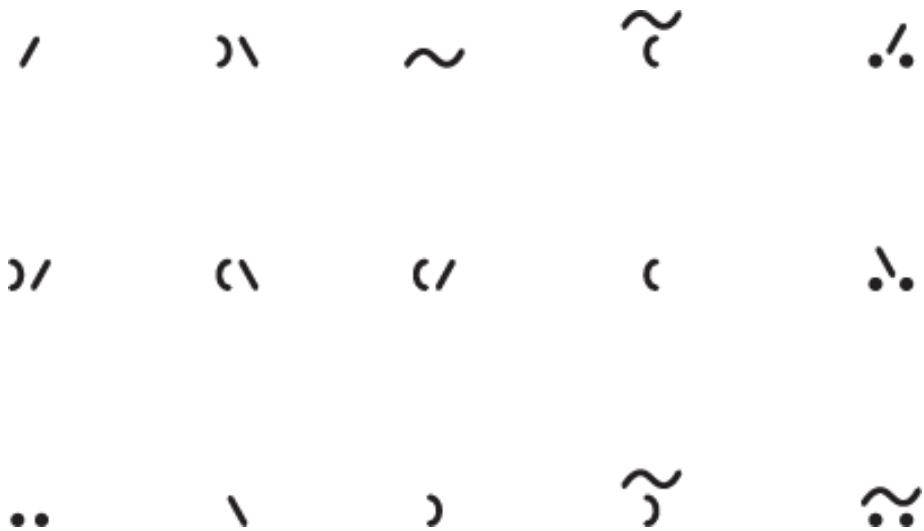

πολυτονικοφρες
72pt
YAK*: 8,5pt
YKK*: 8pt

YAK*: ύψος ανιουσών κοντυλιών
YKK*: ύψος κατιουσών κοντυλιών

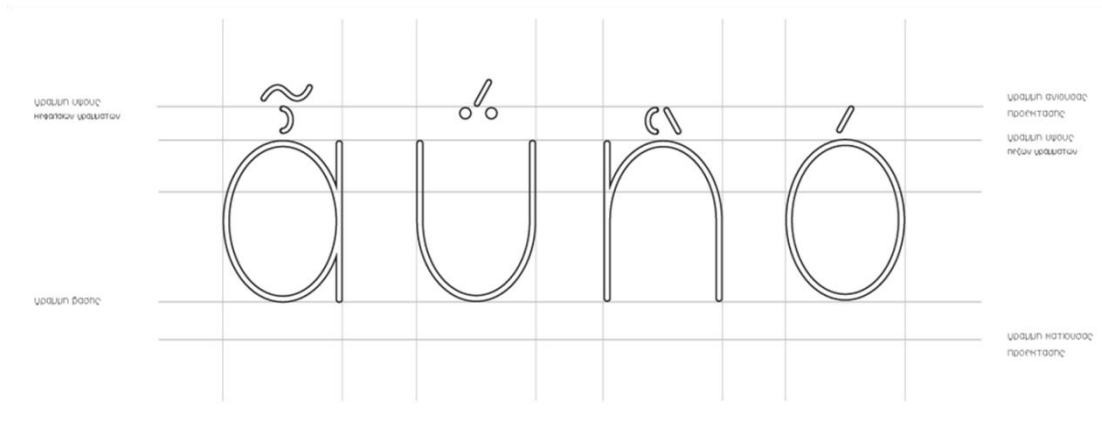
Διάγραμμα 24: Σύγκριση ανιουσών και κατιουσών κοντυλιών σε σχέση με τον προηγούμενο σχεδιασμό γραμματοσειράς.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator]

Διάγραμμα 25: Επανασχεδιασμός τονισμών.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator]

Διάγραμμα 26: Συνδυασμός τονισμών στη επανασχεδιασμένη γραμματοσειρά.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator]

Διάγραμμα 27: Επανασχεδιασμός γραμματοσειράς με τονισμούς.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator]

Ἡ γραφή εἶναι ποιεῖν πράγματα, ἀλλὰ
βασικότερα εἶναι ἓνα σύστημα ἐπικοινωνίας
μὲ πομπὸν τὸν γράφοντα καὶ δέκτην τὸν
ἀναγνώστη.

Διάγραμμα 28: Κείμενο σε πολυτονικό σύστημα γραφῆς.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator]

7.2 Αξιολόγηση Τρίτου Κύκλου

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν για ακόμη μια φορά αξιολογήσεις μέσω συνεντεύξεων αλλά και από ερωτηματολόγιο. Σε αυτό τον κύκλο αξιολόγησης συμμετείχαν συνολικά 14 άτομα, του κλάδου γραφικών τεχνών, εκ των οποίων στους 5 η αξιολόγηση έγινε μέσω συνέντευξης και στους 9 αποστάλθηκε ερωτηματολόγιο και αρχείο με την παρουσίαση της γραμματοσειράς (**Παράρτημα I, Παράρτημα II**). Πιο κάτω ακολουθούν οι σημαντικότερες παρατηρήσεις από την κάθε συνέντευξη αλλά και αναλυτικά από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου.

7.2.1 Σχόλια συνεντεύξεων επανασχεδιασμού

Θετικά σχόλια:

Αξιολόγηση 1: «Διατηρεί το κομψό ύφος.»

Αξιολόγηση 2: «Απλή, κομψή, χωρίς περιττά στοιχεία.»

Αξιολόγηση 3: «Το γράμμα “κ” είναι τέλειο! Και το “β” επίσης είναι από τα αγαπημένα μου.»

Αξιολόγηση 4: «Υπάρχει αρμονία και συνοχή μεταξύ των γραμμάτων»

Αξιολόγηση 5: «Η οβάλ τους δομή λειτουργεί άψογα.»

Εισηγήσεις για βελτίωση:

Αξιολόγηση 1: «Οι τονισμοί δεν είναι τόσο ευανάγνωστοι σε κείμενο λόγο μεγέθους.»

Αξιολόγηση 2: «Θα έδινα περισσότερη απόσταση μεταξύ των τόνων και των γραμμάτων γιατί στο κείμενο φαίνεται να ενώνονται με τα γράμματα.»

Αξιολόγηση 3: «Δεν θα άλλαζα τίποτα.»

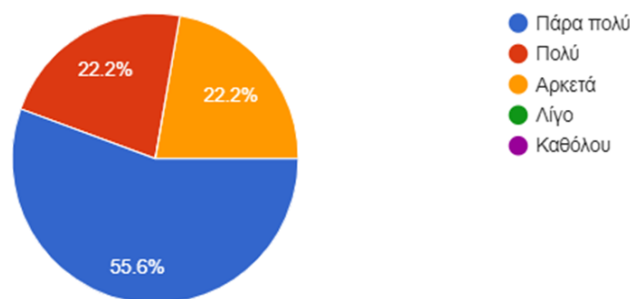
Αξιολόγηση 4: «Το μόνο που θα βελτίωνα είναι την απόσταση του τόνου που είναι αρκετά κοντά στο γράμμα.»

Αξιολόγηση 5: «Θα ξανακοίταζα λίγο κάποια γράμματα όπως το: “ξ”, “θ”, “Ξ”, “Σ”.»

7.2.2 Ανάλυση ερωτηματολογίου

1) Πιστεύετε ότι οι αόρατοι οδηγοί βοηθούν στην κατανόηση της δομής της γραμματοσειράς;

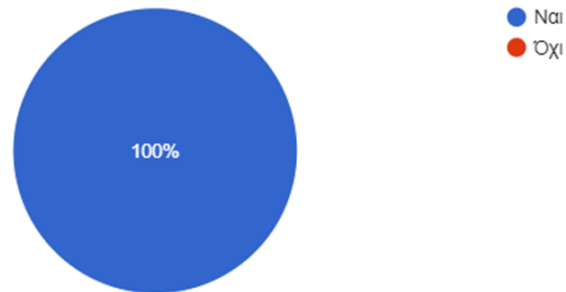
9 responses

Διάγραμμα 29: Η χρησιμότητα των αόρατων οδηγών ως προς την κατανόηση της δομής της γραμματοσειράς.

2) Η περιγραφή της γραμματοσειράς πολυτονικό ράουντεντ είναι αντιπροσωπευτική; ("μοντέρνα, ελληνική γραμματοσειρά, σχεδιασμένη σε μινιμαλιστικό ύφος, με επιλογή πολυτονικού συστήματος γραφής")

9 responses

Διάγραμμα 30: Αντιπροσωπευτικότητα περιγραφής της γραμματοσειράς.

3) Αν στην ερώτηση "2" απαντήσατε με όχι, τι περιγραφή θα δίνετε εσείς στην συγκεκριμένη γραμματοσειρά;

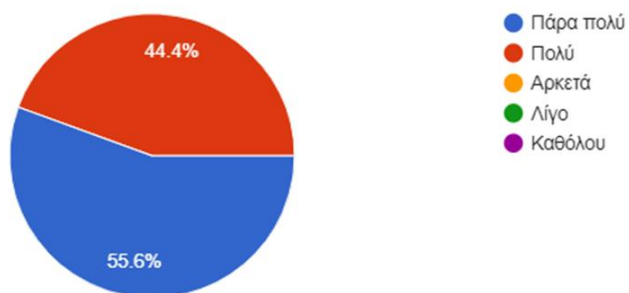
0 responses

No responses yet for this question.

Διάγραμμα 31: Άλλες εισηγήσεις περιγραφής της γραμματοσειράς.

4) Είναι οπτικά ελκυστική ως γραμματοσειρά;

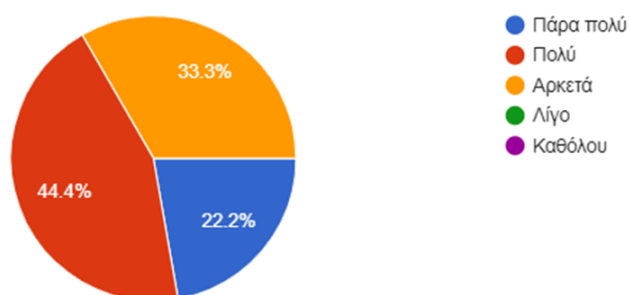
9 responses

Διάγραμμα 32: Αισθητική προσέγγιση γραμματοσειράς.

5) Είναι ευανάγνωστη σε κείμενο η γραμματοσειρά;

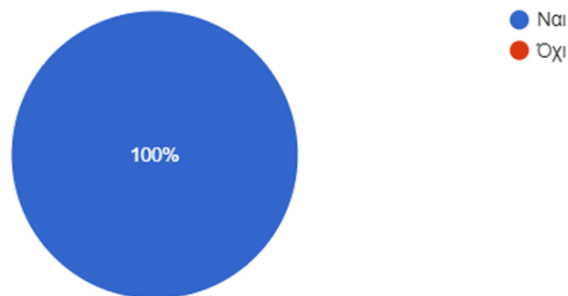
9 responses

Διάγραμμα 33: Ευαναγνωσιμότητα γραμματοσειράς.

6) Υπάρχει κάποιο γράμμα που σας μπερδεύει στην αναγνώριση του;

9 responses

Διάγραμμα 34: Περιθώρια βελτιώσεις γραμμάτων.

7) Αν στην ερώτηση "6" απαντήσατε με ναι, ποιο/ποια είναι αυτά τα γράμματα;

9 responses

Το μικρό "γ" ίσως θα ήταν καλύτερα στο πάνω μέρος του αντί να έχει το "υ" να έχει το "ν".

Το γράμμα "Ζ" με παραπέμπει στο αριθμό "2"

Η, Ζ

το κεφαλαίο Η , δεν θυμίζει τόσο ελληνική γραφή

β,γ

Κεφαλαία: Δ,Ζ,Η Πεζά: β,γ,δ,θ

με μπερδεύει λίζο το κεφαλαίο γράμμα Ζ, μου δίνει την αίσθηση ότι είναι το νούμερο 2

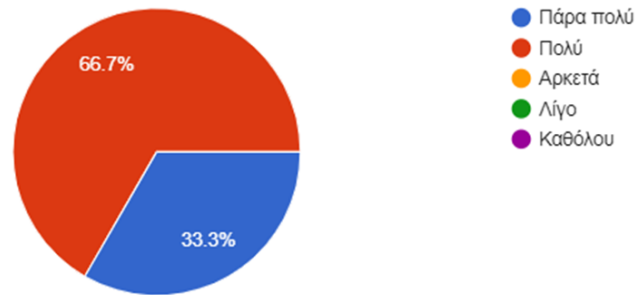
ξ

γ,θ,ξ

Διάγραμμα 35: Σχόλια βελτίωσης γραμμάτων.

8) Είναι ξεκάθαροι οι τονισμοί και οι συνδυασμοί τους; (οξεία, βαρεία, περισπωμένη, δασεία και ψιλή)

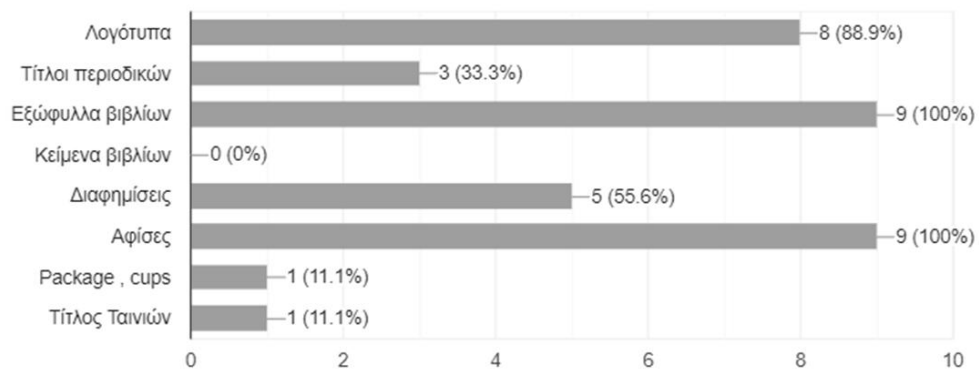
9 responses

Διάγραμμα 36: Αναγνώριση τονισμών.

9) Σε ποια κατηγορία απο τα παρακάτω θα μπορούσατε να φανταστείτε αυτή την γραμματοσειρά;

9 responses

Διάγραμμα 37: Κατηγορίες εφαρμογών με τη γραμματοσειρά.

10) Έχετε να προσθέσετε γενικότερα σχόλια για την γραμματοσειρά πολυτονικό ράουντεντ;

5 responses

Είναι πολύ ωραία και μιναλιστική χωρίς να χάνει το ενδιαφέρον της. Σε αντίθεση με άλλες μιναλιστικές γραμματοσειρές (οι οποίες είναι σχεδόν ίδιες) η πολυτονική ραουντεντ έχει ένα δικό της χαρακτήρα που την διαφοροποιεί από τις υπόλοιπες. Επίσης μια ελληνική γραμματοσειρά με πολυτονικό σύστημα είναι κάτι που δεν βρίσκεις εύκολα.

Είναι αρκετά ελκυστική γραμματοσειρά και θα ήθελα κατά την άποψη μου να πραγματοποιηθεί σε λειτουργικότητα

πολλή καλή δουλειά, συγυρισμένη και προσεγμένη!!

Είναι πολύ όμορφη γραμματοσειρά και εγώ προσωπικά θα την τοποθετούσα περισσότερο σε editorial αφίσες και σαν τίτλο

Με μία πρώτη ματιά η γραμματοσειρά εντυπωσιάζει λόγο της γεωμετρίας της και της συνοχής των γραμμάτων παραπέμπει σε αρχαίες γραμματοσειρές αλλά έχει αναδημιουργηθεί για να δώσει μια μοντέρνα αίσθηση. Δεν υπάρχει πολύ πληροφορία παρόλο που η μορφή τους θυμίζει σύμβολα. Είναι λιτή δημιουργώντας ροή ανάμεσα στα γράμματα κάτι που την κάνει να ξεκουράζει το μάτι. Εν τούτοις υπάρχουν γράμματα τα οποία μεμονωμένα είναι κατανοητά ωστόσο όταν μπουν μέσα στο κείμενο υπερδεδούν.

Διάγραμμα 38: Γενικά σχόλια ερωτηθέντων για την γραμματοσειρά

7.3 Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τις αξιολογήσεις που πραγματοποιήθηκαν, τα αποτελέσματα παρουσίαζαν μια ομοφωνία απόψεων με αποτέλεσμα να βγουν συμπεράσματα τόσο για την γραμματοσειρά “πολυτονικό ράουντεντ” όσο και για στοιχεία που θα μπορούσαν να αναδειχτούν στο σχεδιασμό καμπάνιας αλλά και τα περιθώρια βελτίωσής της. Αρχικά όσο αφορά το οπτικό κομμάτι η γραμματοσειρά έχει μια αισθητικά άρτια προσέγγιση καθώς οι ερωτηθέντες την βρήκαν οπτικά ελκυστική με απαντήσεις από πολύ έως πάρα πολύ (Διάγραμμα 32). Όσο για την ευαναγνωσιμότητα σε κείμενο αλλά και για τους τονισμούς, ο μέσος όρος απαντήσεων βρίσκει την γραμματοσειρά «πολυτονικό ράουντεντ» πολύ

ευανάγνωστη (Διάγραμμα 33, Διάγραμμα 36). Δεν υπήρχαν άλλες εισηγήσεις ως προς την περιγραφή της γραμματοσειράς, η περιγραφή που δόθηκε θεωρήθηκε 100% αντιπροσωπευτική (Διάγραμμα 30, Διάγραμμα 31). Για το σχεδιασμό καμπάνιας η παρουσίαση των αόρατων οδηγών θα ήταν ένας καλός τρόπος ως προς την κατανόηση της δομής της γραμματοσειράς (Διάγραμμα 29), ενώ ο μεγαλύτερος αριθμός ερωτηθέντων θα ήθελε να την δει κυρίως σε εφαρμογές αφίσας, εξώφυλλα βιβλίων και λογότυπα (Διάγραμμα 37). Επίσης το 100% απάντησε ότι μερικά γράμματα δεν είναι τόσο αναγνωρίσιμα και υπάρχουν περιθώρια βελτίωσής τους (Διάγραμμα 34), εκ των οποίων αναφέρθηκαν τα εξής γράμματα: το «Ζ» και το «γ» από 4 φορές, το «Η» 3 φορές, το «β», «θ» και «ξ» από 2 φορές και τα γράμματα «Δ» και «δ» από 1 φορά (Διάγραμμα 35).

Μερικά θετικά σχόλια που ειπώθηκαν (Διάγραμμα 38):

«Πολύ όμορφη γραμματοσειρά.»

«Είναι αρκετά ελκυστική γραμματοσειρά.»

«Πολύ καλή δουλειά, συγκυρισμένη και προσεγμένη.»

«Πολύ ωραία και μινιμαλιστική χωρίς να χάνει το ενδιαφέρον της.»

«Η πολυτονική ραουντεντ έχει ένα δικό της χαρακτήρα που την διαφοροποιεί από τις υπόλοιπες. Επίσης μια ελληνική γραμματοσειρά με πολυτονικό σύστημα είναι κάτι που δεν βρίσκεις εύκολα.»

«Με μία πρώτη ματιά η γραμματοσειρά εντυπωσιάζει λόγο της γεωμετρίας της και της συνοχής των γραμμάτων, παραπέμπει σε αρχαίες γραμματοσειρές αλλά έχει αναδημιουργηθεί για να δώσει μια μοντέρνα αίσθηση. Είναι λιτή δημιουργώντας ροή ανάμεσα στα γράμματα κάτι που την κάνει να ξεκουράζει το μάτι. Εξαιρετική δουλειά!»

Μερικές εισηγήσεις προς βελτίωση (Διάγραμμα 35, Διάγραμμα 38):

«Το μικρό "γ" ίσως θα ήταν καλύτερα στο πάνω μέρος του αντί να έχει το "υ" να έχει το "ν"»

«Το γράμμα "Ζ" με παραπέμπει στο αριθμό "2"»

«Το κεφαλαίο Η , δεν θυμίζει τόσο ελληνική γραφή»

«Με μπερδεύει λίγο το κεφαλαίο γράμμα Ζ, μου δίνει την αίσθηση ότι είναι το νούμερο 2»

«Θα ήθελα κατά την άποψη μου να πραγματοποιηθεί σε λειτουργικότητα»

«Εγώ προσωπικά θα την τοποθετούσα περισσότερο σε editorial αφίσες και σαν τίτλο»

«Υπάρχουν γράμματα τα οποία μεμονωμένα είναι κατανοητά ωστόσο όταν μπουν μέσα στο κείμενο μπερδεύουν.»

8 Τέταρτος Κύκλος

8.1 Βελτιώσεις

Μετά την καταγραφή των αποτελεσμάτων του τρίτου κύκλου, ακολουθεί ο τέταρτος και τελευταίος κύκλος. Σε πρώτη φάση παρουσιάζεται η τελική σχεδιαστική λύση της γραμματοσειράς. Βάση των αξιολογήσεων αλλά και με την καθοδήγηση του επιβλέποντα καθηγητή μου, αλλαγές πραγματοποιήθηκαν στα ανωφερή και κατωφερή τμήματα των γραμμάτων ούτως ώστε να κρατήσει μεν την ίδια αισθητική αλλά να είναι με αυτό τον τρόπο πιο ξεκάθαρα όλα τα γράμματα σε κεφαλαία και πεζά. Επίσης ακόμη μια βελτίωση πραγματοποιήθηκε στην απόσταση του ύψους των τόνων μεταξύ των γραμμάτων για να είναι περισσότερο ευανάγνωστα σε κείμενο.

8.2 Τελική σχεδιαστική λύση

Για την τελική σχεδιαστική λύση της γραμματοσειράς δημιουργήθηκε ένα βιβλιαράκι σε ψηφιακή μορφή που περιέχει μια μικρή περιγραφή της γραμματοσειράς «πολυτονικό ράουντεντ», το ελληνικό αλφάβητο σε πεζά και κεφαλαία γράμματα, την δομή και τους άορατους οδηγούς που χρησιμοποιήθηκαν ως βάση στο σχεδιασμό, όλους τους συνδυασμούς τόνων και γραμμάτων σε μονοτονικό και πολυτονικό σύστημα, παντόγραμμα σε τρία διαφορετικά μεγέθη γραμμάτων και ένα μικρό απόσπασμα από κείμενο σε πολυτονική γραφή.

Μπορείτε να βρείτε ολόκληρο το βιβλιαράκι στον ακόλουθο σύνδεσμο:

https://issuu.com/danae_a/docs/booklet

Αα Ββ Γγ Δδ

Εε Ζζ Ηη Θθ

Ιι Κκ Λλ Μμ

Νν Ξξ Οο Ππ

Ρρ Σσς Ττ Υυ

Φφ Χχ Ψψ Ωω

Διάγραμμα 39: Τελικός σχεδιασμός γραμματοσειράς.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator]

Διάγραμμα 40: Βιβλιάρaki για τον τελικό σχεδιασμό γραμματοσειράς – mock-ups.

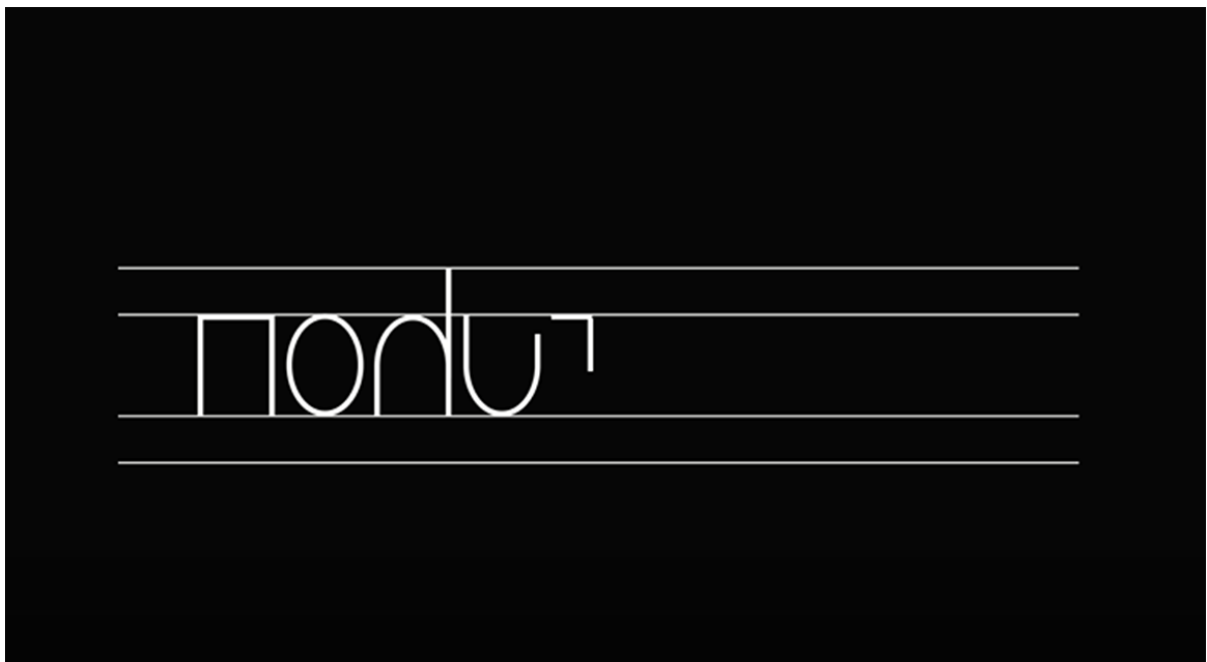
[Σχεδιάστηκε στο Adobe Photoshop]

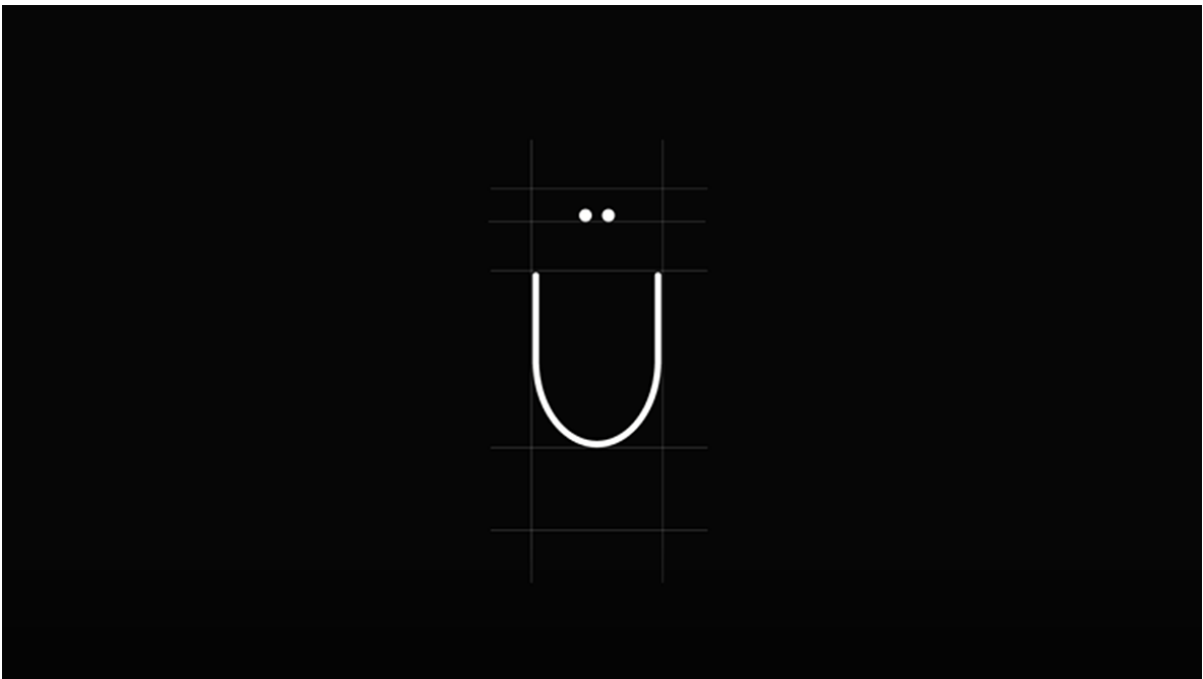
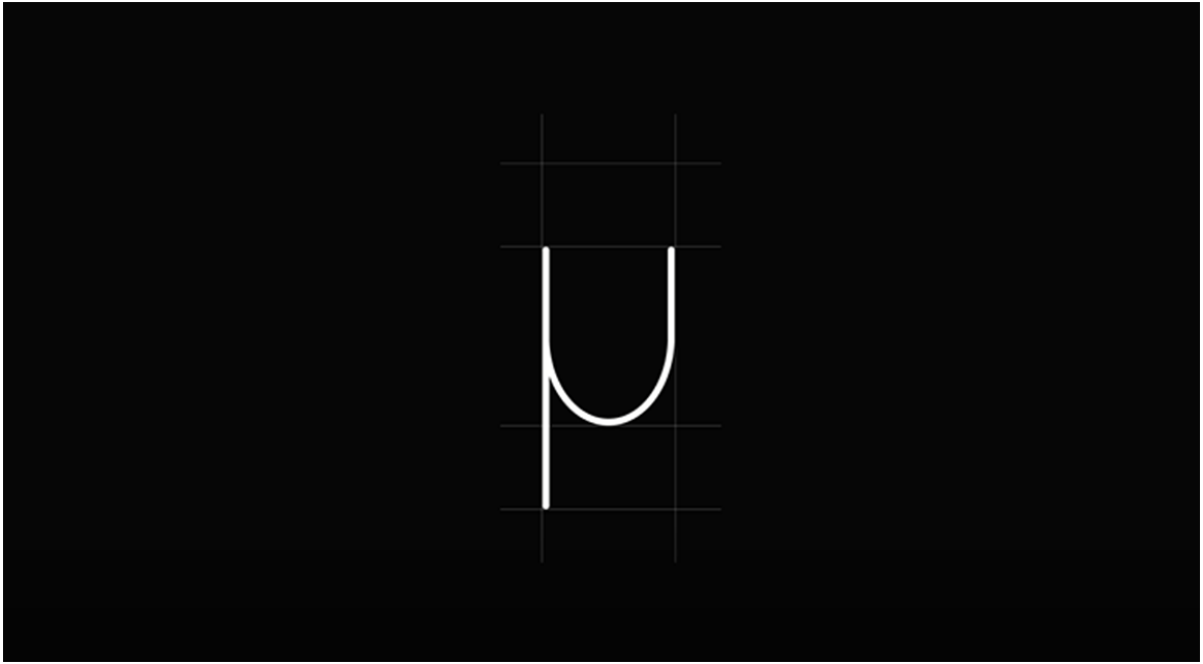
8.3 Σχεδιασμός προωθητικής καμπάνιας

Το απευθυνόμενο κοινό για την προώθηση της γραμματοσειράς είναι κυρίως γραφίστες, σχεδιαστές και γενικότερα άτομα που θα τους ενδιέφερε μια μοντέρνα και μινιμαλιστική ελληνική γραμματοσειρά με πολυτονικό σύστημα γραφής. Όπως ο σχεδιασμός της γραμματοσειράς έτσι και η καμπάνια θα ακολουθήσει την ίδια αισθητική και σχεδιαστικό στυλ, με μια επαναλαμβανόμενη οπτική εμφάνιση. Για την πραγματοποίησή της δημιουργήθηκε λογαριασμός σε πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης που είναι ιδανική για προβολή αλλά και ανακάλυψη δημιουργικών έργων, το Behance. Η καμπάνια αποτελείται από βίντεο με κινούμενα γραφικά και διάφορα mock-ups με την γραμματοσειρά.

Μπορείτε να βρείτε την παρουσίαση στον ακόλουθο σύνδεσμο:

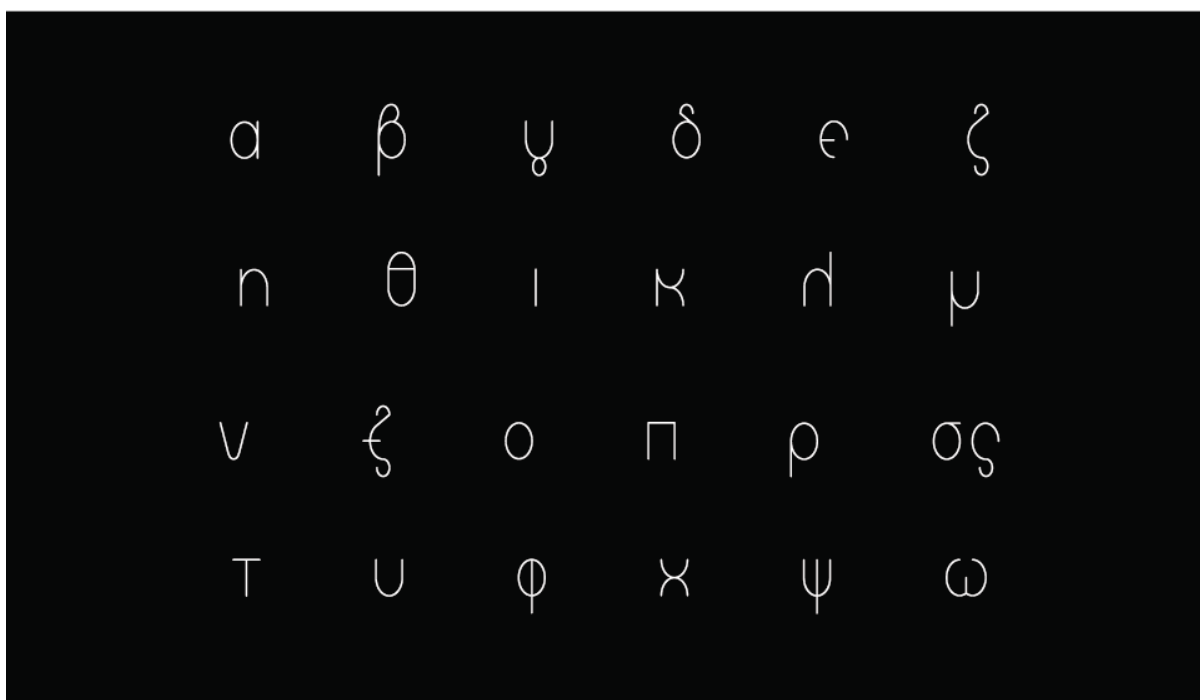
<https://www.behance.net/gallery/95898843/>

Διάγραμμα 41: Στιγμιότυπα από Behance, βίντεο κινούμενων γραφικών.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe After Effects]

Διάγραμμα 42: Στιγμιότυπα από Behance, αλφάβητο γραμματοσειράς.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Illustrator]

Διάγραμμα 43: Στιγμιότυπα από Behance, mock-ups.

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Photoshop]

Διάγραμμα 44: Στιγμιότυπα από Behance (εφαρμογές με τη γραμματοσειρά σε οπτική ταυτότητα εταιρείας, αισθητικής ιατρικής).

[Σχεδιάστηκε στο Adobe Photoshop]

9 Επίλογος - Συμπερασματική Διαπίστωση του έργου

Εν κατακλείδι, στα πλαίσια του ερευνητικού έργου και με το τέλος της πτυχιακής μου εργασίας διαπιστώνεται πως οι αρχικοί επιστημονικοί στόχοι έχουν πραγματοποιηθεί αρχικά μέσω της εκτενής ανασκόπησης βιβλιογραφίας περί του θέματος, αλλά και με την μεθοδολογία της έρευνας δράσης. Πιο αναλυτικά, οι ερευνητικοί στόχοι του πρακτικού έργου ήταν ο πειραματισμός και η υλοποίηση σχεδιασμού γραμματοσειράς με πολυτονικό σύστημα γραφής (ελληνικό αλφάβητο 24 κεφαλαία γράμματα, 25 πεζά γράμματα), ο σχεδιασμός τονισμών (ελληνικό μονοτονικό - 16 συνδυασμοί τόνων γραμμάτων, ελληνικό πολυτονικό - 77 συνδυασμοί τόνων γραμμάτων) αλλά και ο σχεδιασμός καμπάνιας (βιβλιάρκι, mock-ups). Όσο αφορά την σχεδιαστική αισθητική που ακολουθεί, τόσο ο σχεδιασμός γραμματοσειράς όσο και ο τρόπος παρουσίασής της, αποτέλεσαν σημαντικό παράγοντα στην λήψη αποφάσεων οι ερευνητικές μελέτες. Με τις αξιολογήσεις που πραγματοποιήθηκαν η γραμματοσειρά «πολυτονικό ράουντεντ» μπορεί να χαρακτηριστεί ως μινιμαλιστική, μοντέρνα και λειτουργική πληρώντας έτσι τις προδιαγραφές για τον ορισμό του «μινιμαλισμού στην τυπογραφία» («Ο μινιμαλισμός στην τυπογραφία μεταφράζεται άμεσα στην καθαρότητα, σαφήνεια, τάξη και συνέπεια.»). Επιπρόσθετα σημαντικός ήταν ο ρόλος των σχεδιαστικών προγραμμάτων – εφαρμογών για το πρακτικό κομμάτι στο οποίο χρησιμοποιήθηκαν: το Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Adobe After Effects, η εφαρμογή FontLab7 αλλά και πλατφόρμες για σκοπούς παρουσίασης όπως το Behance και Issuu.

10 Μελλοντικοί Στόχοι

Ως εξέλιξη του έργου αυτού, στο μέλλον θα ήθελα να συνεχιστεί ο σχεδιασμός της γραμματοσειράς ούτως ώστε η «πολυτονικό ράουντεντ» να θεωρείται ως ολοκληρωμένη τυπογραφική οικογένεια. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης ως προς τα ανωφερή και κατωφερή τμήματα των γραμμμάτων, θα ήταν καλό να μεγαλώσουν περισσότερο. Πέραν από τις βελτιώσεις, θα ήθελα η γραμματοσειρά να περιλαμβάνει περισσότερα σημεία στίξης, αριθμούς, εκδοχή και σε άλλες γλώσσες, επιλογές ανάμεσα σε διάφορα γραμμικά βάρη (π.χ. Light, Regular, Medium, Bold, Black), πλάτη (π.χ. Condensed, Expanded) και Italic Type. Τέλος, ιδανικά θα ήθελα να πραγματοποιηθεί και σε λειτουργικότητα. Να ψηφιοποιηθεί δηλαδή και να μπορεί να είναι δυνατή η εξαγωγή και η εγκατάσταση της γραμματοσειρά σε OpenType, ούτως ώστε να χρησιμοποιείται από ενδιαφερόμενους χρήστες και να διαδοθεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγλική Βιβλιογραφία

Bálik, P., Blažek, F., Kravjanszki, R., Małecka-Kwiatkowska, A., & Oslislo-Piekarska, Z. (2016). *Problems of Diacritics Design for Central European Languages: The Insects Project*.

Blakeman, R. (2011). *Advertising campaign design: Just the essentials*. Routledge.

Collins, W. (2012). *Campaign*. Retrieved from
<https://www.dictionary.com/browse/campaign?s=t>

Gaultney, J. Victor: *Problems of diacritic design for Latin text faces*. Dissertation submitted in partial fulfilment of the requirements for the Master of Arts in Typeface Design, University of Reading, 2002.

Greenwood, D. J., & Levin, M. (2006). *Introduction to action research: Social research for social change*. SAGE publications.

Miller, J. A., & Lupton, E. (1994). *A natural history of typography. Looking Closer: Critical Writing on Graphic Design*, 19-25.

Rees, F. (2005). *Johannes Gutenberg: Inventor of the printing press*. Capstone.

Ambrose, G., & Harris, P. (2006). *The fundamentals of typography*. Ava Publishing.

Matthews, W. K. (1952). *The latinisation of Cyrillic characters*. *The Slavonic and East European Review*, 30(75), 531-548.

Obendorf, H. (2009). *Minimalism: designing simplicity*. Springer Science & Business Media.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Μαθθιόπουλος, Γ. (2015). *Ανθολόγιο ελληνικής τυπογραφίας*.

Παπαγρηγορίου, Κ. (2019). *Στάσεις και απόψεις των φυσικών ομιλητών της ελληνικής, ενηλίκων και παιδιών αναφορικά με την ορθή γραφή και την πιθανή αναθεώρηση του ορθογραφικού συστήματος*.

Κοτρώτσου-Λόντου, Τ. (2004). *Το ελληνικό γλωσσικό ζήτημα*. Στο *Επιστημονικό Βήμα*, 3, 40-56.

Bringhurst, R. (2015). *Στοιχεία της τυπογραφικής τέχνης*.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Τρόπος παρουσίασης γραμματοσειράς για σκοπούς αξιολόγησης

(πριν τις τελικές διορθώσεις)

ΠΟΛΥΤΟΝΙΚΟ
ΡΑΟΥΝΤΕΝΤ

Μοντέρνα ελληνική γραμματοσειρά
σχεδιασμένη σε μιμησιαστικό ύφος
με επίσημη πολυτονικού σταθμάτος γραφή.

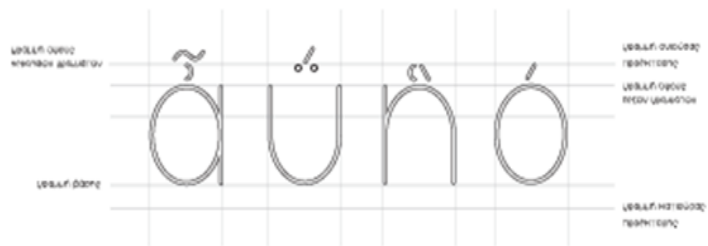
//αλφάβητο σε πολυτονικό ράουντεντ

Α Β Γ
Δ Ε Ζ
Η Θ Ι
Κ Λ Μ
Ν Ξ Ο
Π Ρ Σ
Τ Υ Φ
Χ Ψ Ω

α β γ
δ ε ζ
η θ ι
κ λ μ
ν ξ ο
π ρ σς
τ υ φ
χ ψ ω

//δομή και αδραστοι οδηγιοι

//τοιχομοί παλιτανικού βράουντενι

ΑΒΔΕΖΗΣΥΣ

128pt.

// ελληνικό μονοτονικό

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ
ΆΈΗΙΌΥΨαβγδεζηθικλμνξοπρ
στυφκψωάέήϊόούώ

26pt.

// ελληνικό πολυτονικό

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ
αβγδεζηθικλμνξοπρστυφκψω
άάάάήήήήήήήήήήήήήήήήήή
έέέέήήήήήήήήήήήήήήήήήήή
ίίίίίίίίίίίίίίίίίίίίίίίίίίίίίί
όόόόύύύύώώώώώώώώώώ
ΨΨΨΨΨΨαααεεήήίίοοούούωω
ΆΆΆΆΈΈΗΗΪΪΪΪΪΪΪΪΪΪΪΪΪΪ
ώώώώ

26pt.

//παντόγραμμα

ο καπύμνιος σφουγγαράς ψιθύρισε πως θα
βουτήξει χωρίς να διστάζει

Ο ΚΑΠΥΜΝΙΟΣ ΣΦΟΥΓΓΑΡΑΣ ΨΙΘΥΡΙΣΕ ΠΩΣ ΘΑ
ΒΟΥΤΗΞΕΙ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΔΙΣΤΑΖΕΙ

26pt.

ο καπύμνιος σφουγγαράς ψιθύρισε πως θα βουτήξει χωρίς να διστάζει

Ο ΚΑΠΥΜΝΙΟΣ ΣΦΟΥΓΓΑΡΑΣ ΨΙΘΥΡΙΣΕ ΠΩΣ ΘΑ ΒΟΥΤΗΞΕΙ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΔΙΣΤΑΖΕΙ

16pt.

//κείμενο σε παλιτανική γραφή

Η γραφή είναι ποθητά πράγματα, ἀλλά
βασικότερα είναι ένα σύστημα επικοινωνίας
με πομπό τὸν γράφοντα καὶ δέκτη τὸν
ἀναγνώστη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Ερωτηματολόγιο

Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο γίνεται στα πλαίσια της πτυχιακής μου εργασίας και θα χρησιμοποιηθεί για σκοπούς αξιολόγησης και ανάλυσης των αποτελεσμάτων. Η έρευνα αφορά τον σχεδιασμό γραμματοσειράς με πολυτονική γραφή. Όλες οι ερωτήσεις αφορούν το επισυναπτόμενο αρχείο "παρουσίαση_γραμματοσειράς.pdf". Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!

*** Required**

1. 1) Πιστεύετε ότι οι αόρατοι οδηγοί βοηθούν στην κατανόηση της δομής της γραμματοσειράς; *

Mark only one oval.

- Πάρα πολύ
 Πολύ
 Αρκετά
 Λίγο
 Καθόλου

2. 2) Η περιγραφή της γραμματοσειράς πολυτονικό ράουντεντ είναι αντιπροσωπευτική; ("μοντέρνα, ελληνική γραμματοσειρά, σχεδιασμένη σε μινιμαλιστικό ύφος, με επιλογή πολυτονικού συστήματος γραφής") *

Mark only one oval.

- Ναι
 Όχι

3. 3) Αν στην ερώτηση "2" απαντήσατε με όχι, τι περιγραφή θα δίνετε εσείς στην συγκεκριμένη γραμματοσειρά;

4. 4) Είναι οπτικά ελκυστική ως γραμματοσειρά; *

Mark only one oval.

- Πάρα πολύ
 Πολύ
 Αρκετά
 Λίγο
 Καθόλου

5. 5) Είναι ευανάγνωστη σε κείμενο η γραμματοσειρά; *

Mark only one oval.

- Πάρα πολύ
 Πολύ
 Αρκετά
 Λίγο
 Καθόλου

6. δ) Υπάρχει κάποιο γράμμα που σας μπερδεύει στην αναγνώριση του; *

Mark only one oval.

- Ναι
 Όχι

7. 7) Αν στην ερώτηση *6* απαντήσατε με ναι, ποιο/ποια είναι αυτά τα γράμματα;

8. 8) Είναι ξεκάθαροι οι τονισμοί και οι συνδυασμοί τους; (οξεία, βαρεία, περισπωμένη, δασεία και ψιλή)

Mark only one oval.

- Πάρα πολύ
 Πολύ
 Αρκετά
 Λίγο
 Καθόλου

9. 9) Σε ποια κατηγορία απο τα παρακάτω θα μπορούσατε να φανταστείτε αυτή την γραμματοσειρά;

Check all that apply.

- Λογότυπα
 Τίτλοι περιοδικών
 Εξώφυλλα βιβλίων
 Κείμενα βιβλίων
 Διαφημίσεις
 Αφίσες

Other: _____

10. 10) Έχετε να προσθέσετε γενικότερα σχόλια για την γραμματοσειρά πολυτονικό ράουντεντ;
